

HIND 15 SENTI

ÜHES KAVAGA 20 SENTI

TOOLISTEATER

ALEKSANDER
T E E T S O V
30 AASTAT LAVAL

Nr. 3

VEEBRUAR

1937

Sisu:

	Lhk.
Artur Adson. Käepigistus Al. Teetsovile	115
Oskar Kurmiste. A. Teetsovi 30 lava-aastat	117
*** Töötsu jutte	117
Bernhard Linde. Oskar Luts	125
V. Mettus. Oskar Luts ja Eesti teater	129
Artur Adson. Teater ja kirjanik	136
Leo Soonberg. Tallinna teatrite sügishooaeg	140
*** Ruts Bauman 45-aastane	146
*** Kroonikat	147
*** Sabast ja sarvist	149
Oskar Kurmiste. Kaks uut näidendit	154

„Töölisteater“ nr. 4 ilmub aprilli alul

VÄHESEL ARVUL ON VEEL SAADAVAL

TÖÖLISTEATRI KÜMMET AASTAT

1926.—1936.«

Suures kaustas 120 lehek.

rikkalikult illustreeritud, 16

lehek. värsisüavatrüki näite

Hind 1 kroon

Tellimised saata Töölisteatri büroole, Tallinn, Sakala 6, telefon 312-00.

Kes raamatu hinna saadab rahas või väikestes postmarkides, sellele saadetakse raamatu kätte saatukuludeta

Teatrikunsti ja kirjanduse ajakiri „Töölisteater“. Väljaandja: Tallinna Töölisteatri ühing. / Vastutav toimetaja: JOHANNES PÖLDROOS. / Tegetoimetaja KARL FREIBERG. / Ilmub kuus korda aastas. Tellimishind 75 senti aastas, üksiknumber 15 senti. / Toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn, Sakala 6, telefon 312-00. / Toimetaja kõnetunnid kella 10–12, telefon 315-33

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

SA-4457

Artur Adson

Käepigistus Al. Teetsovile

Al. Teetsov

Oli kavatsus kirjutada ulatuslikumalt juubilarist Aleksander Teetsovist, kuid mitte ei saa mahti. Tuleb piirduda mõne märkuse ja paari hea sõnaga.

Selles piirdumises leian isegi vaigistuse oma etteheitlikult pead tõstva südametunnistuse vastu: nüüdse juubeli puhul bilansitegemine Al. Teetsovi kunstilisest tegevusest oleks liig varajane; kui see nüüd 30 a. puhul ära teha, mis jääb siis üle 35, 40, 50 a. juubeliks? Ja meie tahame näha selle teatri laval oma ümmargust juubilari veel mitme viisaastaku järel, seepärast telegrammi stiilis: „samas tempos edasi!“

Kunst, looming, avalik mõjumine ei salli kitsust, vaid vajab avarust. Al. Teetsov Draamateatri hingusele minekuga kadus hulgaks ajaks Tallinnast — provintsi. Õnneks meile, kasuks teatrile ja heameeleks Al. Teetsoville enesele tõi Töölisteater praeguse juubilari vahepealsest provintsi kitsusest pealinna, kümnetuhandete teatrihuviliste silme ette — ja vana „Savi“ ning „eestistatud“ „Kesselman“ aina lokkab ja haljendab meie silme ees.

Ja kui ta tänaval vastu tuleb ning sa temalt küsid — kuidas läheb? vastab ta, siirasti silmamune sinu, küsija, silma suunates: „hea on olla ja töötada, ei ole meil teatris näitlejate vahel mingisuguseid intriige.“

Selle suure hea juure sooviksini ma juubilarile veel seda teist head, et ta nuust hooajast peale ei tarvitseks enam kaht isandat orjata, et tema kühku-käigud ja voorimehesõidud piirduksid ainult kodu ja teatri vahel, jättes jumalaga leivakõrvast võimaldava bürootööga. Selleks ka teatrile veel paremaid päevi.

*

Ma siiski pean sooritama linnulennulise paraad-ülevaate Al. Teetsovi loodud kujudest. Juubilar andestab, kui ma neid mäletan noppida vaid ta tegevuse viimasest pooldest.

Lähem kokkupuutumine oli mul juubilariga „Woyzecki“ lavastamisest õndsas Draamateatris — sealt on meile juubilariga senini üldsuse ees saladusse jäänud üks huvitav nädalapikkune episood, millele mõni sensatsioonihimuline sulg jälle maias oleks... Aga sealt „Woyzeckist“ kerkib esile too vana heasüdamlikult torisev kapten; siis: midagi tüledat-lopsakat figuuri „Kuningatrustist“; asetagem nende kõrvale niisugusi Al. Teetsovi lavatalasid nagu too tegelane-suurkala „Kuulsusega kaubitsejaist“ vapsi-baretis... , edasi tulivihane (kes seda viha sellest kehastatud heasüdamlusest usub?) talupere-mees „Kraavihallidest“, peremees „Parvepoistest“, tuhvialune ärimees-sangar „Vaiksest nurgakesest“, kingsepast ja hiromandist pigilind-mustereksemplar „Tagahoovist“; õilis patriits Desdemona isana „Othellos“ (milline õnnestunud kaugushüpe külarealismist ja agulikolkast klassikasse!); ehtis nalja ja võimutsemise segu kindrali näol „Põlevas maas“, otsaga Moskva südamest välja lõigatud komissari tüüp „Platon Kretšetis“ (nägin mõnda sellist Moskva teatris publiku esiridades — Al. Teetsov aga neid elus ei ole näinud, vaid lõi aimamisi oma mõnusaima komssiari); Luiskam-Niko „Nõmme kingsepi“ j. t.

Küllap neid kõiki, tüsedaid ja lopsakaid kuje koguneks lava täis, kui neid sinna ilusasti ritta vaimusilma ette asetada. Tehku seda asetamist lugupeetud lugejad ja vaatajad edasi — seniks head nägemist järgmisel juubelil.

ÕNNITLUSI JUUBILARILE!

RATSEPMEISTRID

Max Johanson ja Poeg

TALLINN, RATASKAEVU 22. TEL. 432-89

Samanimelistega palutakse mitte äravahetada

Oskar Kurmiste

A. Teetsovi

30 lava-aastat

Aleksander Teetsov 1909. a.

Kolmkümmend pikka aastat lavatööd mehel, kelle 46. eluaasta pole veel täitunud, ajal, mil Eesti teatrit alles loodi ja näitleja kutse oli enam kui okkiline, — see tähendab omamoodi sangarlikkust ja ebatavalist kiindumust teatri külge, tähendab seda, et A. Teetsovi elu on tervena pühendatud lavale. Mis see senine elutöö tähendab Eesti teatri arenguloos, seda ei suuda me ehk kaasajal veel mitte küllaldase selgusega hinnata. Aga teatripublikule on see tähendanud lugematut hulka mõnusaid naudinguhetki, pikka rida toredaid inimkujusid, suurt, süvenenud ja tõsist teatrikunsti. Tänu tehtud töö eest! Jõudu uuteks saavutusteks!

*

Aleksander Teetsov nägi esmakordselt selle maailma valgust 4. märtsil 1891. aastal Pärnu linnas majaomaniku pojana. Hariduse sai ta Pärnu linnagümnaasiumis. Aga juba koolipoisina istus teater Sassist poisi hinges nagu saatuse ja ta tegi vahvalt „kommetit“ kaasa mitmel pool, eriti aga Karskusselts „Valguses“, niiplju kui koolitöö ja kooli administratsioon seda võimaldas. Kooli lõpetas 1906. a. ja 1907. aastast peale näeme teda poolelukukselisena tegevuses samal aastal värskest ellu kutsutud „Pärnu Eesti teatris“, mille asutajateks olid J. Melikov, Rodionov, Kont, Rosin, V. Tomson ja teised. Uue teatri esimeseks lavastuseks, kus ka A. Teetsov kaasa mängis, oli A. Needra „Maa“, mis vastsele teatriüritusele sünnitas mõndagi sekeldust. Nimelt leidsid selleaegsed „Valdhofi“ valitsejad, et tükis olevat kujutatud „Valdhofi“ vabriku põlemist, ja kuna üks näitleja, M. Jõks, oli samal ajal „Valdhofi“ teenistuses, siis peeti teda ühtlasi näidendi autoriks. Ei suudetud võimumehi kuidagi uskuma panna, et näidendi kirjutas üks vanameelne Läti pastor. Teos tõlgiti eesti keelest saksa keelde, saksa keelest millegipärast jällegi eesti keelde, uuriti ja loeti põhjalikult, otsiti sealt „mässu“ ja mässajaid, kuni asi lõppeks vaibus niisama.

„Pärnu Eesti teater“ ei saanud aga jalgu alla. Teatri asutaja ja hing Melikov rändas varsti Helveetsiasse ning teater hakkas rohkem harrastama Bachuse kultuuri kui Dionysose altarit. 1908. a. alul pidi A. Teetsov siirduma „Pärnu Karskusseltsi“ ja sama aasta lõpu poole sealt „Endlasse“.

A. Teetsov ise tollal ei pidanud näitleja kutset seesuguseks, mida saaks tõsiselt võtta. Oma palgalise näitleja ameti kõrval õppis ta juba Pärnus elektrotehnikat ja teenis tubli montöörina hoopis „rängemat“ raha kui seda

võimaldas teater. Aga meie juubilari soovid ulatasid veelgi kaugemale — ülikooli. Peamiselt selleks, et sooritada vajalisi eksameid, koliski ta 1909. a. kevadel Tartusse, kuid sattus loomulikult otseteed „Vanemuisesse“, kus esines juba sama aasta juunis peetud „Muusikapäevadel“ H. Ibseni „Rahva vaenlases“ ja G. Freytagi „Ajakirjanikkudes“. „Vanemuise“ hooaeg avati tol aastal juba juulikuus ja K. Menningu värske ning kindlate sihitaotlustega kunstiteater haaras A. Teetsovi sedavõrd enda võimusse, et jäid kõrvale kõik abituuriumi ja ülikooli unistused.

Juubilar ise jutustab esimese usalduslikuma vahekorra tekkimisest enda ja Menningu vahel järgmist: „Vanemuises“ tollal maksis kord, et näitlejad ise pidid mängus vajalikud riided garderoobidesse viima. See kord sünnitas näitlejate keskel nurinat ja mindi Menningulegi sellest kaebama. Kuid direktori otsus oli: senine kord jääb maksma ka edaspidiseks! Nooruke Töötis lausunud aga seepeale, et hüva, aga kes garanteerib, et näitlejad ei panda ka puid ja vett kandma? Menning jäänud üksisilmi vahtima häbematu nooruri otsa, kuid sellest ajast peale olid Menning ja Teetsov sõbrad.

„Vanemuises“ esines Teetsov juba õige mitmes näidendis kandvais osades („Emake maantee“, „Jäme särk“, „Kasvataja Flachsmann“ jne.). Ta töötas seal kaks aastat, kuni 1911. a. sügisel ta kutsuti Pärnu „Endla“ teatri näitejuhiks, millisel kohal püsis kolm aastat, kuni 1914. a. kevadeni. Siis kolis jälle Tartu tagasi. „Vanemuine“ elas juba tollal üle raskeid päevi — K. Menningul tekkis arusaamatusi teatri ülalpidajaga ja ta lahkus direktori kohalt. Asetäitjaks sai A. Simm ja temale toeks kutsuti A. Teetsov, kes ühe hooaja kestes täitis koguni abidirektori kohuseid. See aga ei suutnud ära hoida „Vanemuise“ lagunemist ja kui 1916. a. osa näitlejaid lahkus „Vanemuisest“, siis oli A. Teetsov nende hulgas. 1916. a. sügisest tekkis lahkumajast uus teater Tallinnas tollaegse „Pandorini“ ümber (praegustes „Töölis-teatri“ ruumes), kus A. Teetsov mängis juhtivat osa. 1917. a. sügisel võtsid aga tulirevolutsioonilised „Kiire“ mehed „Pandorini“ ruumid üle ja trupp pidi mõni aeg etendusid andma Vene Klubi viletsais ruumes — juba „Draamateatri“ nime all. 1917. a. asutati aga ka „Tööliseteater“, kelle kasutada tollaegsete võimude poolt anti Saksa teatri võrdlemisi heas korras olev maja. Vene klubis tegutsenud Teetsovi trupp liitus ka „Tööliseteatri“ ümber ja andis korrapäraselt etendusi kuni okupatsiooni tulekuni. Ka okupatsiooni päevil jätkus trupi tegevus samas majas, kuid juba jälle „Draamateatri“ nime all. 1918. a. sõlmis A. Teetsov „Estonia“ teatriga lepingu, kuid vaheajal oli ta sunnitud mõningais asjus sõitma Venemaale, kust jõudis tagasi alles 1919. a. märtsis, nii et „riigiteatrisse“ minekust ei tulnud midagi välja. Venemaalt tagasi jõudes tegutses Teetsov edasi tollal haruldase kunstivärskusega õitsengule puhkevas „Draamateatris“ kuni 1922. aasta kevadeni. Sii siirdus jälle tagasi oma teatritegevuse hälli — Pärnu „Endlasse“, kus töötas küll ainult 1923. a. kevadeni. Ühe hooaja kestel, kuni 1924. a. kevadeni oli ta vabakutseline näitleja (ehk „solist“ Teetsovi enda sõnade järgi). 1924/25. a. hooajal oli Viljandi „Ugalas“ alul näitejuhiks, pärast direktoriks, kust 1925. a. sügisel taas kolis tagasi Pärnu, olles „Endla“ teatri juhiks seitsme aasta kestel, 1925. a. kuni 1932. a. kevadeni. 1932. a. lahkus A. Teetsov lõplikult „Endlast“, tulles näitlejaks „Tööliseteatrisse“.

. . . aga jalanõud ostke

„Raudnahast“,

Estonia pst. 15.

Aleksander Teetsov 1919. a.

A. Teetsovi näitlejakarjäär on olnud äärmiselt kirju ja vaheldusrikas. Püsimatult on ta rännanud ühest teatrist teise, leidmata kusagil tollaegseis oludes täit töötamis- ja loominguurahu. Juubilarile asetatud küsimusele — kus temale siiski kõige rohkem meeldis, vastab ta kõhklematult: K. Menningu „Vanemuises“ ja nüüd „Tööliseatris“. Mõlemas olevat tehtud tööd täie innuga, mõlemas on taotletud ainult kunstilisi sihte, kuna igasugused kõrvalised mõjutused pole seal pääsenud maksvusele. Tahaks loota, et A. Teetsoville kaua veel meeldiks „Tööliseatris“, et töö siin temale pakuks täit kunstilist rahuldust!

*

Loobugem A. Teetsovi senise kunstilise loomingu hinnangust! See on nii ulatuslik, rikkalik ja mitmepalgeline, nii mitmesse teatrisse laialipillatud, et sellest ülevaategi andmine nõuaks erilist uurimist, milleks ei jätkuks käesoleval ajakirjal lehekülgi. Teame aga, et A. Teetsovi loodud meisterkujud elavad värskest edasi vähemalt nende kümnete ja sadade tuhandete mälestuses, kes tema loomingu on näinud „Tööliseatris“! Tuletagem vaid meeles seda rõõmu, mis need muhedad ja elust ülekeevad inimkujud on valmistanud meile kõigile. Sellega juba hindame selle loomingu suurust, mis A. Teetsov meile on annud!

*

Oma 30-aastase lavategevuse juubelit peab A. Teetsov 11. veebruaril Artur Adsoni komöödiaga „Karu läheb mee lõksu“, kus juubilar mängib oma moodsa naise poolt hooletusse jätetud kodust mugavust ja kõhuteenimist armastavat toredat maiasmokka. Osa justkui Teetsovi jaoks kirjutatud — rõõmu mängijale ja naudingut vaatlejaile!

Töötsu jutte

Nurjunud oksjon

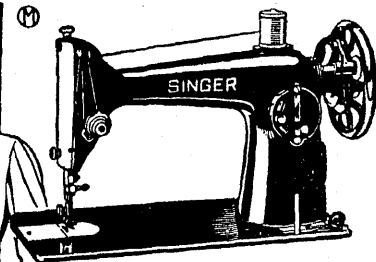
Kord hooaja lõpul jäi näitleja Sass Teetsov-Tööts kurvaks, kole kurvaks! Naljakas küll mõelda — Teetsov kurb! Aga tösi, mis tösi. Ja kurb seepärast, et hooaeg hakkab lõppema.

Muidu ikka näitlejast inimene rõõmustab saabuva suvepuhkuse üle, aga näe, Tööts ei rõõmustanud teps mitte. Sest Töötsul pidi kohtupristav tulema teatrisse frakkki oksima. Tööts oli plaanisunud sest sündmusest teha maksulise teatri-etenduse, mille sissetulek oleks läinud varaste ja röövlite fondi, tingimusega, et need ei tülitaks oma külaskäikudel vaeseid näitlejaid. Kuid lõppev hooaeg tõmbas sellele kavatsusele kriipsu peale.

Asja eellugu on järgmine. Mõni aeg enne seda küis Töötsul vargapoiss külas. Roninud teine öösel majarahva magades redeliga teisele korrale Töötsu korterisse. Sorinud seal ringi ja pole loomulikult raha mitte leidnud. (Tööts ja raha, see on sama, mis elektrivoolu pluss ja miinus.) Tööts ärkanud kolina peale ja hirmutanud varga minema, Hommikul Tööts telefoneeris asjast politseisse. Tulnud siis sealt ja uuritud sõrme- ja näpupülgil ja järeldatud kõigest, et õime kohistaja oli keegi tuntud sisse-murdja. Tänaati Töötsu ja usuti varga tagaajamisele, kuni saadigi too õige pea kätte.

Töötsul oli muidugi hea meel, et sai politseile abiks olla varga tabamisel — ja asi unnes pea. Äkki ühel ilusal päeval Töötsul kutse — tulgu kohtusse kui kahjusaja. Kuna Töötsul oli palju tegemist ja ta polnud mingit kahju saanud, jättis ta muidugi minemata. Varsti — uus teade. Kohus oli Töötsule määranud viis krooni trahvi kohtusse mitteilmumise pärast. Säh sulle — püüa veel varast, trahv kaelas! Loomulikult jäi ka too viis krooni maksmata. Seal tuli aga paar nädalat hiljem uus teade, et mittemaksmise korral tuleb kohtupristav ja müüb maha viie krooni väärtuses Töötsu varandust. Viimses hädaš otsustas siis Tööts lahkuda oma 25 aasta vanusest frakist ja lasta see oksida teatrisaalis foto- ja filmioperaatorite lahkkel kaasabil, lootes ühtlasi, et rahvast tuleb kokku kui murdu. Lõppev hooaeg, nagu öeldud, tõmbas sellele plaanile kriipsu peale.

Moraal: ära aita kunagi varast püüda!

*Õmmelge
elektriga*

SINGER

SINGER MOOTOR

VOOLUKULU AINULT 1¼ SENTI TÖÖTUNNIS

SINGER ÕMBLUSLAMP

VALGUSTAB ÕIGELT TÖÖD JA KAITSEB SILMI

MAKSUTA ÕPETATAKSE

OSTJALE RYA-TÖÖD, NÕELUMIST MASINAL
JA TIKANDUST

MASINATE HINNAD

ALATES KR. 110.—

Stseen „KOSJASÖIDUST“
A. Teetsov ja A. Tamm

Kui Tööts laenas Allele raha . . .

Einoh, olin vist küll juba deliiriumis, kui ma purjuspäi laenasin Allele raha, arvab Sass Teetsov selle tõesti sündinud loo kohta, mis algas nõnda:

Istuti kuski lokaalis. Ühes lauas näitlejad Sassiga eesotsas, teises Alle oma kaaslastega. Napsitatakse ja aetakse üle laua kõva häälega salajuttu, kuni huuletaja-härra teeb ettepaneku liikata laud kokku. See tehtud, läheb endises stiilis edasi kuni arve maksmiseni. Luuletajarahvas hädas — ei saa tarvisminevat summat kokku. Tööts siis pajatab, et ei meie näitlejasinimesed maksa kunagi sularahas. Allkiri, kuupäev — ja asi klaar. Alle läheb ja püüab samuti asja lahendada, aga oober polnud nähtavasti kuigi suur kirjandusesõber, sest Alle on tagasi tulles üsna mures ja murtud. Oober teinud kirjanikud ja kirjanduse, raamatuaastast hoolimata, nii maha, et hoiat. Kiitnud aga näitlejaid, et neil ikka koht ja palk — ühe sõnaga, täitsamehed. Aga kirjanik see ju sihuke lindprüi saks, ei selle allkiri maksa midagi. Alle üsna löödud, mis teha, mis teha? Väljas vinge külm, ei saa palitutki panti viia. Küsinud lõppeks Sassilt nõu. Sass tõstnud seejärel ühe käega napsiklaasi üle rinna, teise kämbla vajutanud nagu muuseas püksitaskusse, tõmmanud sealt ühe punase raha välja ja annud Allele, siis alles sakusmenti napsile peale. Alle nagu lõõnud ka kohe särama. Ja pidu kestnud edasi.

Järgmisel päeval teatris Sass kurb. Temal kadunud viis krooni. Esimene kord elus tal olnud korraga viis krooni ja nüüd järsku kadunud.

Teised naernud siis, et Sass, sa laenasid ju Allele eile viis krooni. — Kellele? — Allele, August Allele mina laenasin raha, huuletajale ma laenasin raha?!

Einoh — hakkam vist vanaks jääma, ei kannan enam!

Töötsu 10-kroonine „reportaaž“

See lugu algas, nagu õige palju Töötsu lugusid, istumisega. Istumisega seal, kus on esimeses järjekorras süüla ja siis ka veidi juua. Ja Tööts istub ainult seal lokaalis, kus köök on esmajärguline.

Noh, istuti. Köök oli esmajärguline, samuti tuju. Baaris leti ees istusid ühe õhtulehe neegrid ja Tööts. Räägiti kõigest, ainult mitte teatrist ega trükikunstist.

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

„JUS EESTI“

AUTORIKAITSE
ÜHING

„PÄEVALEHT“

Elektriselts

A E G

Tallinn, Raekoja pl. 4,
kodune keskjaam 428-15

Kodumaa vabrikute riidekauplus

Herman Rõivas

Tallinn, Estonia pst. 11
Kõnetraat 304-80

A. Teetsov L. Holbergi
„Mäeküla Jepes“

A. Teetsov Beresti osas
„Platon Kretšetis“

Hiljem siginesid samasse lokaali ühe hommiklehe mehed ja löid laua täis söödavat ja joodavat, kavatsedes veeta lõbusa õhtu.

Tööt sul tärkab äkki mõte teha väikest nalja. Võtab väiekroonise, toimetab selle salaja õhtulehe mehe pihku ja hakkab siis kõvendatud häälega sajatama, et tema teab kole tähtsa uudise. Hommiklehe mehed löövad kõrvallauas kuulatama. Uudis, ahaa! Tööts ütleb, et viie krooni eest ta jätaks õhtulehemeestele küll selle tähtsa teate. No õhtulehe mehed annavadki siis selle Töötsu oma viis krooni talle demonstreerivalt tagasi ja Tööts lööb hääle pianissimoks ja hakkab õhtulehe meestega sosistama...

Need tänavad ja Tööts hakkab minekut tegema. Kuid nagu juhuslikult märkab hommiklehe mehi naaberlauas. — Oh kui kahju, lausub, tõesti kahju. Just praegu oli ta müünud hea uudise õhtulehe meestele. Oleks ta seda teadnud, et hommiklehe mehed siin, siis oleks ta kindlasti selle uudise neile annud

— Sellest pole midagi, vastavad mehed. Nemad ostavad selle sõnuni 10 krooni eest. Sest hommiklehes ilmuks ta ju hulga varemini. Muudkui andku aga. Juba sigineb 10 krooni lauale. Igal mehel on peos blokk ja pliiats, et teade tuleks täpne.

No Tööts pole ka kivist; ka tema saab aru, et head tehes pärid taevaurügi ja pajatab:

— Päikese piirkonna astraaltuli on Orioni kuldses arvus planeetide süsteemi tühe kogust kindlate tähtede kvadrantide kaudu ekliptika ellipsisse sattunud. Järelikult peab perpendikulaarse aproksimatsiooni diagonaali läbi järgmine komeet või sabaga täht maailma puruks tõukama. See on selge, kui saapaviks!?!

Alul hakkavad kõik kiiresti üles kirjutama, haistes suurt sensatsiooni, kuid viimaks taibates hakkavad blokid vajuma ja samal hetkel vajub ka Tööts oma kuulsale Kalevipoja-kõnnakuga kiiresti uksest välja.

KUI SASS VALMISTUS SÜNNIPÄEVALE MINEMA.

Oli aeg, kus Tööts-Teetsov oli Pärnu „Endla“ direktoriks. Kord kutsuti direktori-härra ühes abikaasaga kuhugi sünnipäevale just siis, kui „Vane-muine“ oli „Endlas“ küllaskäiguetendusel.

Kuna naistel rüetumisega kaua aega läheb, otsustas Tööts, kel „pääsuke“ juba korralikult seljas, minna veidi „Endlasse“, et koleegidega paar sõna juttu puhuda. Aga minnes hoiatas veel naist, et ta tema tagasitule-

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

SAKU õlletehase A/S.

Matador

Eesti Haridusliit

A/S. Oskar Kilgas

Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik
Tallinn

Narva Kalevi Manufaktuur O/Ü.

end. parun A. L. v. Stieglitsi kalevivabrik

A/S. Esimene Eesti Põlevkivitööstus

end. Riigi Põlevkivitööstus

H. Vuolijoki „PÖLEV MAA“. Stseen 2. vaatusest
A. Teetsov (Kindral) ja K. Välbe (Linda)

Lavastus: Andres Särev

Lavapilt: Herbert Tamme

kuks tingimata riides oleks. Sest pole ilus sünnipäevale hilineda. Teadagi läks „Endlas“ jutt vanade kolleegide vahel lahti. Esimene vaatus läbi, kuid jutt — see kestab. Teine ja juba kolmaski vaatus — aga jutul pole veel otsa nähagi. — Sünnipäevale võib ka hilineda, polegi ilus sinna imuda just esimesena — arvab Sass.

Lõppaplausid. Tööts saadab kolleegid jaama. Sõbralik jumalagajütt. Aga veel mõned jutud ja asjad seletada. — Noh, söidan Surjuni ühes — mõtleb Sass. — Seal rongid vahetuvad ja eks siis sõida tagasi. Sünnipäev kestab kindlasti hommikuni.

Surju jaama einelauas Sass sai teada, et ka Mõisakülas rongid vahetuvad, jne. jne. — kuni Valgani, kus trupp andis 3 etendust, mille rõõmud ja kurbused Sass kolme päeva kestel kaasa elas!

Ja siis algas tagasisõit. Üksinda. Ikka „pääsuke“ seljas ja sünnipäevale mineku lootused südames, kuni Mõisakülani, kus Pärnu rongi oodates kohtab tädipoega, keda juba aastaid pole näinud. Tädipoeg on jälleenägemise üle rõõmus ja pajatab: Sa laaberdamise peal väljas, mind kaemas pole käinud, tule, söidame Suure-Jaani. Sõidetigi... Ja nelja päeva pärast, kui tädipoeg läks Paide laadale pörsaid müütama, võttis ta ka Sassi vankrile, kelle pärast Pärnu rongile pani ja ise koju tagasi sõitis.

Ja täpselt 8 päeva pärast saabus koju Sass Teetsov, kes oli läinud „Endlasse“ koleegidega juttu puhuma, seni kui naine riietub, sest naistel läheb riietumisega ikka veidi aega.

VÄSINUD või JANUNE?

SIIS

SAIKU ÕILU

KOHANE

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

E. O. ja Ü. A. Kindlustus A/S.
„OMA“

Tallinna osakond

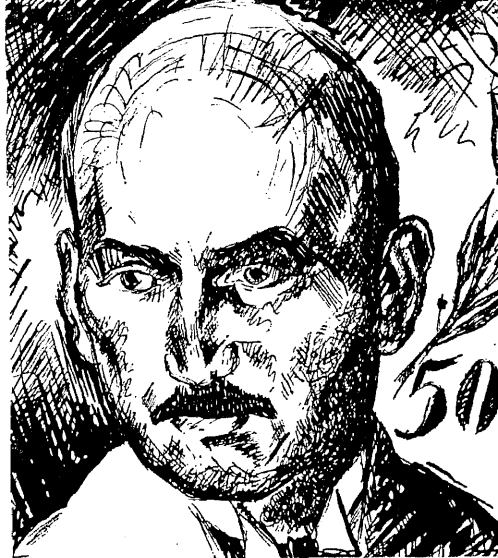
P. K. „Võiekспорт“ Keskmeeieri

Kindlustusaktsiaselts
„Turis“

A/S. Frankonia
Klaas-Peeclid - Ärisüstus

Bernhard Linde

Oskar Luts

Oskar Luts

pühtises 7. jaanuaril 1937. a. oma 50-ne aastast sünnipäeva, mille puhul lubatagu lühike mälestuslik pilguheit juubilari 25-e aastasele, arvuliselt enam kui lopsakale kirjanduslikule loominguale.

Kui Oskar Luts esimesed kirjanduslikud katsed, mõningad ajakirjanduses ilmunud lühijutud käesoleva sajandi algul iga uue kirjandusliku juuretuleja vastu küllalt erksas lugejaskonnas veel vajalist tähelepanu ei äratanud, siis sai noor kirjanik seda suurema menu osaliseks peale oma „Kevade“ I ilmumist 1912. a. Kahtlemata tuleb O. Lutsu „Kevade“ I ilmumist võtta suure värskendava ja uudse nähtena just tol ajal juba valdavalt valitsema pääsenud Noor-Eesti kunstiliste püüete taustal. Sest tolleks ajaks oli ka Noor-Eesti ise oma estetismi ühekülgsusest veidi juba tüdinemas ja otsis enesele värskendavat verd ühiskondlikust ja poliitilisest radikalismist, mille tunnustena tuleb võtta selle kunstirühma ühiskondlik-poliitilisi küsimusi rõhutava ajakirja „Vaba Sõna“ asutamist.

Oskar Lutsu „Kevade“ I 1912. a. ja näidendid „Paunvere“, „Laul õnnest“, „Kapsapea“ ja „Ärimehed“ 1913. a. oli jõuline ja värsked puhang noorelt kirjanikult, keda polnud koormamas ja tõkestamas kirjanduslik eruditsioon. O. Luts tuli ja tõi enesega kaasa hulga suurepäraseid nooruse muljeid, täiesti uudseid meie senises kirjanduses. See oli teretulnud mitte ükski Noor-Eesti-eelse kirjanduse seisukohtadel püsivatele, vanema põlve kirjanduse pooldajatele, vaid ka nooreestlastele, mille parimaks tõenduseks on juba asjaolu, et alates „Kevade“ I ja „Paunvere“ teisest trükist Oskar Lutsu tööd hakkasid ilmuma „Noor-Eesti Kirjastuse“ väljaannetena. Sest ekslik on J. Roosi väide, mida „Kaitse Kodu“ I. nr. 1 s. a. kordab ka keegi EPa, nagu Oskar Luts oleks A. Kitzbergi kaudu oma „Kevade“ I esimestki trükki Noor-Eestile pakkunud, nagu nende ridade kirjutaja seda teisel pikemalt on tõendanud.

O. Lutsu teoste paljurõhutatud südamlikkuse ja dialoogi elavusega liitub püsivalt ta võime asetada oma tegelasi, hoolimata nende lüürilisest südamlikkusest, lavaliselt võrdlemisi hästi nähtud dramaatilisse olukorda. See omadus ei väljendu mitte ükski O. Lutsu näidendis, vaid samuti ka ta jutustavas proosas.

O. Luts on ainus kogu meie kirjanduses, kes on suutnud dramaatilist olukorda mitte ükski pingutada, vaid ka õnnelikult lahendada ühevaatusliku näidendi kestes, andes oma „Kapsapeaga“ ja „Ärimestega“ meie näitekirjanduse ajaloos seni ületamatud ühevaatuslikud. Ja kui hakata otsima Noor-Eesti uusromantilisele jutustavale proosale vasteid meie piiratud arvulises dramaatilises toodangus, siis ei saaks mööduda A. Kitzbergi „Libahundi“ romantiliselt hingestatud vaatuste kõrval elmisega samal aastal ilmunud

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

Nahatööstuse A/S „UNION“

ja

Jalanõude A/S „GLOBUS“

JOH. KRAHE

Teras-rauakaubad ja ehitustarbed

Tallinn, Narva mnt. 4

Valmisriieteäri

PEETER PÖDER

Tallinn, Kullasepa 16, tel. 429-31

Raudnaht
Tallinn

TAVET MUTSU

Teaterkirjastusäri

Tallinn, Vene tän. 4

Metsääri

ELMAR TORV

Tallinn, Laulupeo 26. Tel. 304-10

Vanim perekonna ajakiri

„KODU“

ja

Trükikoda „EDU“

Tallinn, Vene 16. Tel. 460-29

RESERVEERITUD

Pilte A. Adsoni „KARU LÄHEB MEE LÖKSU“ proovilt
„Ja kapis on värske Petserimaa kärjemesi“ Härra Vunk (A. Teetsov) lõbusas tujus

O. Lutsu „Laul õnnest-nimelisest näidendist, millele seni veel pole leidunud lavastajat, kes oleks avastanud selle lavateose lüürilis-romantilise tuuma täies ulatuses, nagu see on juba osaks saanud „Libahundile“.

Ei ole ka juhuslikkus, et mõned O. Lutsu kõige viimase aja jutustava proosa teosed on dramatiseeritult saavutanud suure menu, vaid siin on olnud õige mõjukalt kaasa kõnelemas Lutsu eepika võrdlemisi suur dramaatilikkus, salgamata dramtiseerijagi teeneid.

Eeskujuandvalt võiks O. Lutsu toodangut eeskujuks seada tänapäeva neile nooremaile, kes püüavad oma võimetele mittevastavaid probleeme ja aincidki käsitada, mille nägemiseni autorid ise veel kaugelki ei küüni; eeskujuks neilegi, kes ei taha süveneda sellesse, mis on nende tõeliseks pärisosaks, mille kasutamisel ja viimitlemisel nad võiksid saavutada ja pakkuda samuti oma parima, nagu saavutas O. Luts oma toodangu parima selle „omaga“, mis ta uudsena meie kirjandusse kaasa tõi, kuigi see uudne „oma“ oli vastolus sellega, mis tol ajal oli tunnistatud ja maksmas. Oleks O. Luts alustanud Noor-Eesti toleaegete kirjanikkude jäljendamisega, poleks ta vist küll selles kirjanduslikus suunas kuigi kaugele jõudnud ning vaevalt oleks ta toodang sellist tunnustamist kohe algusest peale leidnud, nagu see talle tõepoolest osaks sai. O. Luts poleks oma sellise jäljendava loominguga poolehoidu leidnud ei noorelaste ega ka nende vastaste juures.

O. Luts saabus meie kirjandusse, tuues enesega kaasavarana iga loovale vaimule vajalise „oma“, mida ta on kogu 30-aastase loomingu kestes väga mitmepalgeliselt väljendanud, murdmata sealjuures truudust iseenesele. Ja kui meie vahetevahel leiamegi, et Lutsu „omas“ on üht ja teist, mis nõudlikumate arvates oleks võinud ehk puududa, on siiski autori südamlikkus ja vabalt voolav huumor see, mis laseb unustada kõik ebameeldiva, jättes meile unustamatuna püsima kirjaniku loodud kujud, mis on saanud lugejaskonna suurtele hulkadele sama ligidasteks, nagu need kahilemata pidid olema autorile eneselegi, kui ta võis neist meile vestelda kergelt ja sundimatult, kuid ometi nii südamlikult, nagu see ainult O. Lutsule on omane.

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

R. SAAD'i jalanõudeäri
Maakri 4

O/ü
Systema

Tallinn,
Lai 9

Riigi Ringhääling

Eesti Kiviöli Aktsia Ühisus

Napsi- ja likööriabrik
u/ü „EMLO”

Ühistegeline Kindlustusselts
„EEKS-MAJA”

„KARU LÄHEB MEE LÖKSU“

L. Römmer (pr. Aromel) ja A. Teetsov (Vunk) teevad 2. vaatuse proovi

V. Mattus

Oskar Luts ja Eesti teater

(Kirjaniku 50. sünnipäeva puhul Töölisteatri 7. jaanuaril 1937 peetud kõne.)

Ma ei kavatsen teile anda Oskar Lutsu, tänase päeva viiekümneaastaseks saanud sünnipäevalapse, eluloolisi andmeid ega ta teoste loetelu, sest neid andmeid saab mujaltki. Oma teemaks võtan „Oskar Luts ja Eesti teater“. Lubatagu mulle alata ühe isikliku mälestusega.

See oli mõni aasta tagasi Tartus, kui — nagu sageli — kohtasin Lutsu. Mees hirmus pahuras tujus. Küsin:

„Mis sul viga?“

„Mis mul viga! Loteriil käisin!“

„Ega võitnud midagi?“

„See'p see just ongi, et võitsin!“

„Mis sa siis võitsid?“

„Vaata selle toreda asja sisse,“ ütles Luts ja pistis mulle pihku midagi paberisse mähitud.

Harutasin paberi lahti ja võtsin sellest — ilusa lükkiva kammi.

Vaatasin Lutsule arusaamatuses otsa ja küsisin:

„Noh, ja siis?“

„Noh, ja siis?“ osatas Luts ja võttis siis oma kaabu peast, mil ei olnud ainustki juuksekarva: „Mida mina pean selle kammiga tegema. Süüraseid asju võib ainult minuga juhtuda!“ Pani kaabu jälle pähe, ütles „Jumalaga!“ ja läks minema.

*

„Süüraseid asju võib ainult temaga juhtuda,“ nii kuuleme sageli kõneldavat teatavate inimeste kohta, kui neile korduvalt juhtub midagi sellest, mida me teiste juures ei pane tähele kas üldse mitte või mitte samal määral.

Selle ütlusega tahetakse väljendada mõtet, et on teatavaid juhuseid, mis nii-öelda iseloomustavad seda inimest, kellele nad juhtuvad, mis kuidagi on mingis kui mitte just müstilises, siis igatahes salapärasel ühenduses kogu ta iseloomuga, mis on nagu lahutamatu sellest inimesest,

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

A/S. Tekla

Riidekauplus
JULIUS ROSING

Suur Karja 11

Inglise magasin
H. GUTKIN

Eesti Kummitööstuse O/Ü.

„Põhjala“

Tallinna Juudi Ühispank

A/s. „Eesti Reisibüroo“

Tallinn, Raekoja plats – Kinga 3

„KARU LÄHEB MEE LÖKSU“ proovilt

kuigi nad näivad esimesel pilgul täitsa juhuslikena, sealjuures aga sageli tähtsusetute sündmustena, pigemini sündmusekestena.

Tuleme tagasi praegu jutustatud kammiloo juure. Luts, nagu nii mõnigi teine hetkeks pettunud inimene, muidugi eksis, kui ta arvas, et tema on ainus paljaspea, kes just tingimata peab võitma kammi. See võib loomulikult juhtuda iga teiseigi paljaspeaga. Kuid vaevalt mõnele teisele see sobib nii hästi kui temale. See sobiks Lutsule ka siis, kui lugu oleks ainult anekdoot — sest anekdootki, väljamõeldud lugu, võib olla iseloomustav isiku kohta, kellest seda jutustatakse. Aga see ei ole anekdoot, vaid ikkagi tõesti sündinud, kuigi Luts ise seda praegu võib-olla enam ei mäletagi.

Aga mis mõttes see kammilugu siis nii sobib Lutsule, mis mõttes on see nii iseloomustav temale?

Seda on väga lihtne öelda, kuid et seda teha, ma siiski hetkeks pean näiliselt kõrvale kalduma.

Lugesin umbes samal ajal, millal Lutsuga juhtus juba mitu korda nimetatud lugu, üht raamatut, mis käsitas näitekirjanduse ja teatriga ühendusesolevat küsimust — millist nimelt, seda ma praegu veel ei ütle. Seal seisis:

T e e m a n r. 5. Daam läheb üle tänava, kaotab väikese paki, kuid ei pane seda tähele, vaid eemaldub rahulikult.

Kahelt poolt tulevad kaks paljaspead, ilma et nad teineteist näeksid. Nende pilgud langevad mahakukkunud pakikesele. Mõlemad mehed tormavad selle poole ja pörkavad oma peadega kokku. Toibudes nad alustavad ägedat võitlust pakikesest pärast. Viimaks üks paljaspea lööb teise hetkeks uimaseks ja saab pakikesest lõplikult oma kätte. Ta avab selle ja leiab sellest — ilusa kammi. Pettumus on suur. Vahepeal on oma uimast ärganud teinegi paljaspea, kes hakkab südamest naerma võitja äparduse üle. Võistlejad lepivad ära ja otsustavad üheskoos minna kõrtsi, et leitud kammi, millega neist kummalgi ei ole midagi peale hakata, seal maha juua.

Ma palun teid nüüd hetkeks mõtelda selle üle, millises keskkonnas oleks tänapäevgi kujuteldav säärane stseen nagu praegu kirjeldatu.

Teil on muidugi vastus valmis: *t s i r k u s e s*. See on tüüpiline klouninali, alates kas või tegelaste paljaste peadega, mida kloun ainult nii-öelda sümboolselt peidab oma imevõimse terva otsaga mütsikese alla, ja lõpetades kogu sündmustekäiguga. Seda nalja ongi tehtud nii mõneski tsirkuses, ja kui klounid on head, siis ta võib pealtvaatajatele sünnitada paljugi nalja.

See tsirkusenali, mis oma peamõttelt — nimelt sellelt, et just paljaspea

Õnnitlusi A. Teetsovile 30 a. lavateg. juubeli puhul

Riigi Sadamatehas

Valmisriiete kauplus
G. SALURAND

Tallinn, Pärnu mnt. 41

Jalanõude äri
A. ADAMKA

Tallinn, Harju 26. Tel. 436-26

Tallinna Kivitrükikoda
R. Tohver & Ko

„RAHVA SÕNA“

A/S.
EESTI TURBATOOSTUSED

A/s. „Laferme“

KIRJASTUSOSAÜHISUS
„RAHVAÜLIKOOI“
Harju 48 ja Pärnu mnt. 10

H. Vuolijoki „PÖLEV MAA“. Stseen 1. vaatusesest
Parun von Otten (J. Romot) ja Ants Eriste (A. Rebane)

leiab kammi — on väga sarnane selle juhtumiga, mis mõni aasta tagasi sünnitas nii palju meelehärma Lutsule, on, nagu suurem jagu tsirkusenaljude, väga vana, võib-olla mitu aastatuhandet. Igatahes tundis teda juba vana greeka ja pärast seda muudugi ka vana rooma *mimus*, kust ta on läinud edasi itaalia *Commedia dell' arte*se, peaausjalikult improvisatsioonilisel, täh. kindla tekstita, mängul põhjenevasse teatrikunsti liiki.

See raamat, millest ma olen võtnud hiljuti jutustatud kammiloo, käsitaski *mimus* t. Ja ühenduses selle looga, panmes teda kõrvuti Lutsule juhtumiga, selgubki, et Oskar Lu t s k i on, muudugi mitte oma elus, vaid ühes oma loomingu osas, tüübiline *mimuse* esindaja. Sest vana *mimus* on surematu, ta elab veel praegugi. Vanast greeka ja rooma *mimusest* on pärit kogu meie praegusaja näitekirjandus, kuivõrd ta ei ole klassiline. Aga — küsime nüüd — mis siis iseloomustab *mimust*?

Teda iseloomustab m. s. see, et ta kujutab lihtrahva — selle sõna kõige laiemas mõttes — igapäevast elu, tuues pealtvaataja ette koomilises valguses stseene sellest elust. *Mimus* on realistlik. See väljendub juba vana *mimuse* selles, et kui klassilises tragöödias ja komöödias näitlejad kandsid maske ja tarvitasid jalanõusid, mis — komöödias vähemal määral kui tragöödias — tõstsid nende kasvu, siis *mimuse* näitlejad, keda samuti hüüti *mimusteks*, *mimideks*, mängisid oma näoga ja oma harilike jalanõudega. See realism väljendus ka selles, et kuna klassilises tragöödias ja komöödias mehed mängisid ka naisosi, *mimuse* naised mängisid eranditult naised.

Kui me vaatame Lutsu loomingut, mida me tunneme kui teatava romantilise alatooniga *realismi*, siis näeme, et välja arvatud ta memuaarilised teosed ja mõned teised harvad erandid, kõigi tegevuspaigaks on kas väike-linn või maa. Me näeme ta teostes aguli meisterlikult joonistatud ja laval suurepärase realismiga kehastatavaid kujusid, näeme neidsamu kujusid, mida tundis ja armastas juba vana *mimus*: kringseppi, pesunaisi, viienda järgu hiromante, väärtspoodnikke, vooimehi, maalreid, näeme aga ka uusi kujusid, mida vana maailm ei võimudki tunda, nagu: autojuhte j. t.

Te arvatavasti olete märganud, et ma praegu nimetasin sääraseid tege-lasi, mida olete näinud „Tagahoovis“. Jah, „Tagahooviski“ on *mimus*, kuigi ta on mitmevaatuseline, ega takista seda olemast asjaolu, et ta on dramaati-seering. Siingi näeme niisama lihtrahva igapäevast elu, kuigi teda kaugelthki mitte vahetpidamata ei näidata koomilisest küljest. Ka vana *mimus* võis olla osalt tõsine, kuid tal puudus see, mis Lutsul on ühine Gogoliga: naer lä b i p i s a r a t e.

KUNI
33%
KOKKUHOLDU

ON
TABA
SISU
JA
SUUNAL

AJALEHE ÜKSIKUMBRI OSTJAILE
VÕIMALDAB

«UUS EESTI»
KOJU TELLIMINE

«UUS EESTI»

ON SISUKAM, SUUREM, HUUVITAVAM JA
SEALJUURES O D A V A M 7 KORDA
NÄDALAS ILMUV AJALEHT

VÄHESE RAHAGA SAATE TEL-
LIDA EESTI PARIMA AJALEHE

TELLIMISI VÕTAVAD VASTU KÕIK POSTI-
ASUTUSED. «UUS EESTI» PEAKONTOR,
ABIKONTORID JA ESINDAJAD KOHAPEAL

H. Vuolijoki „PÖLEV MAA“. Stseen 2. vaatusest

Ehtsakujulised mimused aga on nii mõnedki Lutsu ühevaatuslikud, mida on mängitud „Töölisteatriski“. Siin tulevad meile kõigepealt meele müüdugi „Kapsapea“ ja „Pärijad“. Kõik need Pluukhamid, Roosid, Kadrid, Leenud jne. on tüübid, mida väga hästi tundis juba vana mimus.

Oma näidendite ja jutustustest tehtud dramatiseeringutega Luts on enam kui ükski teine meie praegu elavaist kirjanikest võimaldanud meie teatrile uuesti hakata toetuma iga mängu tähtsaimale alusele — realismile. Ta on loonud palju kujusid, mida laval näitekunsti seaduste kohaselt järel- ning uuesti luua on näitlejal rööm. Ta ühevaatuslikud on suurelt jaolt kompositsiooniltki õnnestunud. Et Lutsul suuremate teoste jaoks komponeerimisoskust ei jätku, sellest on ta ise kõige enam teadlik ja selle üle mitugi korda üsna kurvalt kaevanud. Aga selletagi ta on annud väga palju kõigile, nii näitlejatele kui pealtvaatajatele. Rõõmuga oleme kuulnud, et Lutsul on kavatsusel ka üks näidend. Loodame, et see õige pea saab ka teoks ja et temaski võime uuesti kohata meie mimuse vanameistrit. Kavatsusi on Lutsul palju olnud. Aastaid ta kõneles mulle ühest näidendist, mille teemaks pidi olema loobuv armastus, ta pidi lõppema kevadel, kauaoodatud kevadel, mis peategelasele toob pettumuse. Mitu ja mitu korda Luts ütles selle näidendi viimase lause selle tooniga ja žestiga, millega ta seda kujutles laval: „Seal on sul nüüd kevad!“

Sääraseid ja sarnaseid jutuaajamisi on olnud Lutsuga õige palju. Kõik märgid näitavad, et nii mõnigi neist puudutatud kavatsusist lähemas või kaugemas tulevikus saab teoks. Et esimene säärane pääsuke ilmuks õige pea, seda loodame kõik!

Elegantseid rõivaid kannab see, kes tellib

Vold. Aug'i

rätsepa-ateljeest

Tallinn, Narva mnt. 14-2, telefon 312-66

Teater ja kirjanik

Nagu Kitzberg oma „Libahundi“ ja „Tuulte pöörisega“ on meie kunsti-pärase draama isa, nõnda on O. Luts oma klassikaliste ühejarguliste ning „Paunverega“ meie kunstilise komöödia rajaja. Kitzberg on meie kirjan-dusloo ja üldsuse ning arvustusegi poolt mainitud „isaks“ kindlasti tunnus-tatud. Lutsu omakohane kanoniseerimine meie kirjanduslike võimukand-jate poolt Tartus toimub ehk alles siis, kui see kallis mees omad kõrva-kesed juba pea alla on pannud.

Hea juhus selleks õigustatud kanoniseerimiseks olnuks O. Lutsu äsja-möödunud 50. sünnipäeva ülemaalise pühitsemise puhul, kuid seegi ei läinud ilma suure lüngata. Kuna Töölisteater, Draamastuudio ja Vanemuine, kes uue lavastuse, kes vana näidendi kordamisega mainitud juubelit pühit-sevad ehk märgivad, leiame puuduvat üldisest koorist ühe väga tähtsa asu-tuse — ometi jookseks aine otse suhu: „Paunvere“ laseks end nii hästi lavastada (pole ju seda komöödiat Tallinnas rohkem nähtud kui ainult üks kord enne maailmasõda, Vanemuise külakostina); A. Vaino saaks toreda linakaupmehe osa ja nii mõnigi teine võimaluse oma tüüpi luua. Üle 20 a. tagasi Vanemuise lavastusest on veel praegu silma ees Leopold Hansen üllilmeka linakaupmehena ja prl. Atleisi Paunvere-piiga peenutsevad kil-jatused kõlavad mul ka veel kõrvus.

EESTI OMAVALITSUSTE JA
ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE
KINDLUSTUS A/S.

« O M A »

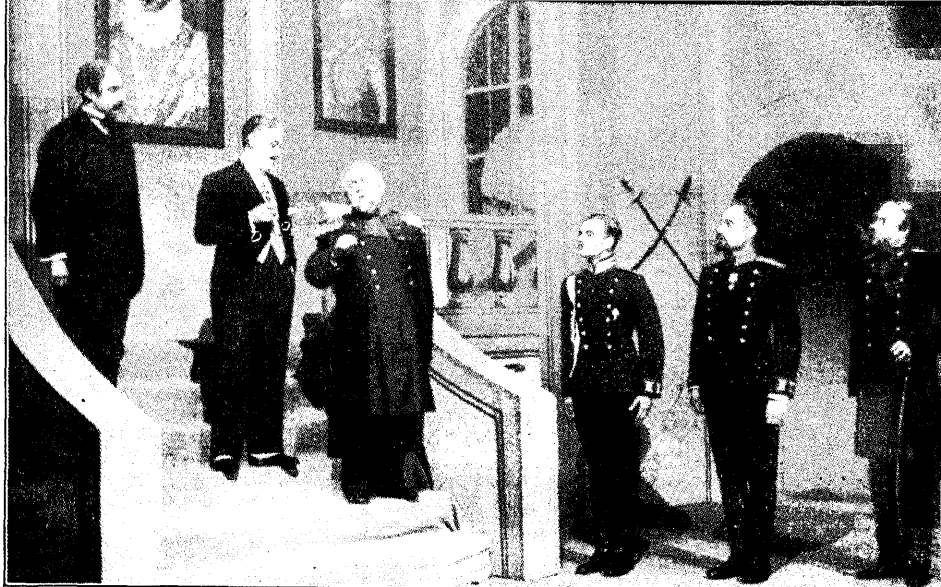
PÕHI- JA TAGAVARAKAPITALID JA
RESERVID OLE **KR. 821291.-**

KINNISVARAD TARTUS JA
VILJANDIS

TULE-, ELU- JA TEISED TÄHTSAMAD KINDLUSTUSED

SELTSI JUHATUS: TARTUS, RIIA TÄN. 41, TELEF. 3-44

TALLINNA OSAKOND:
TALLINN, V. KARJA 3,
TELEF. 437-59

H. Vuodijoki „PÖLEV MAA“. Stseen 3. vaatusest

See oli toodud konkreetseks näiteks nii kirjaniku poolt antud materjali olemasolust ja mis sellest võimalik teha oleks ja teiselt poolt, mida meil tegemata jäetakse kirjaniku resp. kirjanduse ja teatri omavahelise lähen-damise alal.

Luts igatahes rõõmustaks, kui näeks oma komöödiat kord jälle vee-randsaja aasta takka eeskujulikult lavastuses esmajärguliste näitlejate mängituna. Seni tal (s. o. kuni Autorikaitse Ühingu kontrolliva tegevuse alguseni) ei olnud komöödiate menust ja ülemaalisest mängitavusest palju muud kasu, kui juhuseid aegajalt jälle avalikult humoorikalt kurta, et jälle on teda mängitud luba küsimata ja seadusepärest tasukest maks-mata. — Jah, Luts rõõmustanuks, kuigi ise ei saanuks vaatama sõita, kuna oli haige. Ja egas ometi teater tema pärast hakanud Tartu sõitma...

Assotsiatiivselt meenub järgmine juhtum. Stanislavski ühes Moskva Kunstiteatri hiljutises väljaandes jutustab, et see teater oma esimese külas-käigu-reisi teinud (enne maailmasõda) Krimmi, terve suur arvukapereline teater sõitnud Krimmi Anton Tšehhovi pärast. Kirjanik olnud tol ajal masendatud hingelises seisukorras ja teater, et oma kirjanikule rõõmu ja lohutust viia, sõitnud Tšehhovi juure, Moskvast Mustamere ääre, seal paari etendust andma. Sellest sõidust siis kujunenudki mainitud teatri Moskvast väljasõitmise ja ringreiside mood.

Mina ja vist, kindlasti, kõik eesti kirjanikud oleme kaugel mõttest, et meil mõni teater ühe kirjaniku pärast peaks hakkama mingit erisõitu ette võtma. Meile jatkaks sellest, kui teater ja ta häälekandjad ning auhinna-komisjonid põhjendamatult ja aprioorset eesti lavakirjandust ei halvutaks. Ja veel, meile jatkaks sellest, kui meie lavakirjanduse paremad palad teat-rite n. n. raudvaraks eraldataks, meie klassikud uuesti, armastuse ja kunsti-meelega lavale toodaks ja et riigilt suuresti toetatud teatrid kah ilmutaksid omalt poolt teatud pioneerlust, julgust ja isegi avastamisvõimet uute tüükide lavastamise suhtes ning julgust uusi autoreid käiku lasta.

Meie klassikute eluvõimsusest ja huvipakkuvusest tunnistab see, et

K. Menning neid omal ajal ajalooliste õhtute sarjas uuesti välja lõi ja tunnistab veel enam see kunstiline menu, mis hiljuti saavutati „Estonias“ „Pila Peetri testamendiga“, mis puhul etenduse sissegi plaksutati ja kogunisti mitte naljatilga või lõõplause puhul, nagu see tavalisesti sünnib, vaid päris tõsise repliigi peale (kirjanik Ellerheina pihta, keda A. Eskola nii žanritruult ja peenelt kujutas).

Sama klassikute õhtu saanuks terviklik, kui ka „Kroonu onu“ kunstierksalt ja enam-hoolikalt oleks lavastatud. Selleks olnuks vaja — ja siin pörkame jälle teatri ja kirjaniku' koostöö vajaduse küsimusse — et teater lasknuks Kunderi teksti mõnel kirjanikul kohendada, et saanuks kuidagi põhjendatuks ja vastuvõetavaks too juudinali, mis autori poolt antud kujul nüüdsel ajal ei sobi. See kohendus on täitsa võimalik ja selle asetleidmise korral oleks „Kroonu onugi“ tugevad jalad alla saanud. Nüüd aga anti mainitud kaht tükki (ühe õhtu programmis) vaid mõni kord! Sellest on kahju nii teatri vaeva, publiku kui eesti (vanema) lavakirjanduse pärast.

A. Kitzbergi kuulsus kindlustub ja kasvab nüüd iga aastaga. Kuid tema näidendite ilmumise ajal ei olnud ta tükid mitte nii kiidetavad. Teame, et Kitzbergi aitas K. Menning, kelle näpunäidete järele kirjanik nii mõndagi muutis ja lavaküpsemaks kujundas oma lavateoste käsikirjades. Teater toetas ja ergutas kirjanikku ja kirjanik toetas teatrit, andes talle nii vajalikke näidendeid. Vastastikkune abistamine ja tihe kontakt tuli kasuks nii kirjanikule kui teatrile. Sama nähtus kordus O. Lutsu „Paunvere“ puhul Menningi ajal. Miks ei või see tänapäeval korduda?

Võiksin rea näiteid tuua Nõukogude riigi teatrioludest, kuidas seal

TEATRISÕBRAD!

*Külastage etenduste vaheaegadel ja lõpul
teatri einelauda. Igal õhtul muusika.
Mängib vene keelpillide kvartett.*

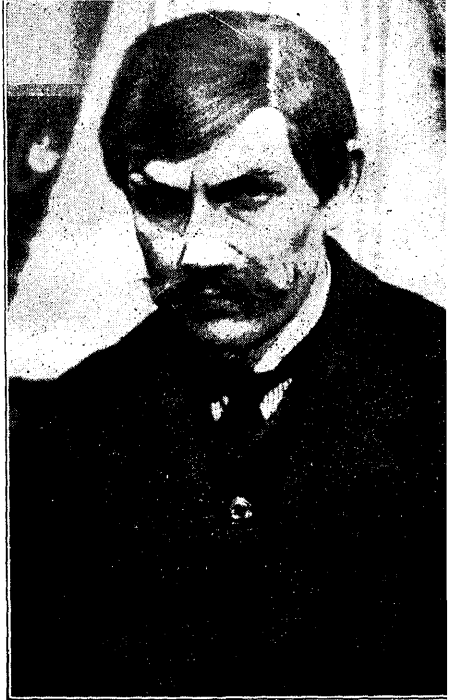
KORRALIK TEENIMINE.

K. KOLBERG'i

MAJANDUSKAUPLUS

Tallinn, Paldiski mnt. 11, tel. 433-23

Soovitab suures valikus iga-
suguseid klaas-, kivi-, portse-
lan-, email-, ja alumiinium
nõusid, ehitusmaterjali ja king-
sepatarbeid.

*Teet Koppel Valgi osas
„Põlevas maas“*

tükke, ümberkohendusi, librettosid kirjanikelt tellitakse ja vajaduse korral kirjanikule uue tüki loomiseks kõik arhiivimaterjalid j. m. kätte muretsetakse, samuti võiksin tuua näiteid, milliseid avansse seal maksetakse, kuid jätan selle tegemata, mainides sealt ainult niipalju kui see puutub kontakti lähedusse teatrite ja kirjanike vahel. Ilma kontaktita, ilma tiheda koostööta kirjanikega ei saa meie teater edasi. Ja kaotab just rohkem teater, teater kui eesti teater. Sest, nagu näidatud selle ajakirja eelmises nr-is, teatrile on meil rohkem vaja kirjanikku kui kirjanikule teatrit.

Lõpuks, arusaamatuste ärahoiuks. Seda artiklit ja omi teatrikirjutusi ei ole ma kirjutanud isiklike huvide või ambitsioonide tõukel. Ükski minu 9 lavatööst ei ole suurte teatrite poolt mängimata jäetud. Neid pole kusa-gilt tagasi lükatud, vaid nii mõnigi neist on mängukavva võetud ilma ühegi algatuseta ja tõuketa minu poolt.

Räägin ja kirjutan meie teatri ja näitekirjanduse üldhuvides.

10. I 1937.

Saadsaimatel tingimustel laenutate näidendeid

***E. Haridusliidu
Teatritarvete laost***

Tallinn, Uus tän. 2. Telefon 452-02.

Tallinna teatrite sügishooaeg

Käesoleva teatrihooaja ennejõulune osa möödus pealinna teatrites töö tähe all. Ent too töö oli üpris tõsine ja asjalik, ei leidunud lavastuste hulgas ühtki julgemt eksperimenti, sellepärast paistis teatrielu kuidagi ühetoonilisena. Elevust tõi siia vaikusse pisut Hella Vuolijõe „Niskamäe naised“, millest publik õige elavalt rääkis ning veel praegugi räägib. Ka ajakirjanduses on selle teose puhul elavaid sõnavõtte ilmunud. Kuid sellegi teose juures pole sõnavõtjaid huvitanud kunstiline külg, vaid tähelepanu objektiks on saanud „Niskamäe naiste“ ideeline sisu ja probleem. Nii siis pole räägitud ega kirjutatud teatrist, vaid näidendist.

Selles suhtes sarnaneb 1936. a. sügishooaeg 1935. a. sügishooajale. Toogi kord räägiti ja kirjutati palju ühest näidendist. Huvitaval kombel mõlemate káratekitanud näidendite autoriteks on naised. Näib nagu oleksid vaid naised võimelised kirjutama asju, millest laiemad hulgad haaratud saavad. 1935. a. tõsis suur larm Aino Kalda „Mare ja ta poja“ puhul. Selle juures sõnavõtjad lähtusid täiel määral ebakunstilistest seisukohtadest. Aasta hiljem Hella Vuolijõe „Niskamäe naiste“ puhul jällegi kiputakse teose kunstilisi väärtusi unustama. Kuid rahvaga on see ikka nii, tema näeb ainult sisu, kuna vormiväärtused kahe silma vahele jäetakse.

Neid asjaolusid silmas pidades, ei saagi meie hästi „Niskamäe naiste“ poolt tekitatud elevust „Estonia“, kelle lavastusel nimetatud näidend välja toodi, kontosse kanda. Liiti see teos on tervel maal laineid löönud. Nii kanti seda eite „Vanemuises“ (koguni varem kui „Estonias“) ja „Endlas“, järjekorras seisavad veel Narva teater ja „Ugala“, arvestamata maa väike-

Juhtiva koha

Eesti ajakirjanduses omab

„VABA MAA“

Koos Eesti riigiga on ta kasvanud võimsaks avaliku elu teguriks, mille otsustav sõna öelda igas riigi ja rahva ellu puutivas küsimuses.

„VABA MAA“ on ajalehtedest sisukam. Lehe sisukus ei olene tema kaustast ega suuruselt, vaid sellest, mida ta lugejale pakub.

Kõik „VABA MAA“ tellijad saavad tasuta „Esmaspäeva“ ja poole aasta tellijad maksuta „Perekonnalehe“. Kolme kuu tellijatele on „Perekonnaleht“ ja „RS“ poole hinnaga. „VABA MAA“ maksab pooles aastas 7 kr., kolmeks kuuks 3 kr. 50 s.

„RAHVALEHT“
teeb elu huvitavamaks

„ESMASPÄEVA“
iga rida pakub palju

„PEREKONNALEHT“
on jutusõprade lemmik

„RS“ toob raadio saatetavaid kellaegade järele

„AJUDE GÜMNASTIKA“
on ainus Eesti mõistatusleht

Hugo Maldre parun Nordheimina
„Põlevas maas“

lavasid. Ülejäänud lavastused käesoleva teatriaasta sügishooajal publikus ega arvustuses ei leidnud kuigi elevat vastukaja. Õige palju lootusi pandi küll A. H. Tammsaare näidendile „Kuningal on külm“, millise esitas „Draamastudio“, kuid teose udususe ja ebamäärasuse tõttu valmistas too asi pettumuse.

Käesolevas kirjutuses kavatsen puudutada ainult sõnalavastusi täiskasvanutele. Noorsoo- ja lasteetendused („Draamastudios“ ja „Estonias“) omalt kunstiliselt kvaliteedilt polnud just eriti kõrged. Muusikalavastused, eriti operetid ei näi publikut suurt enam vaimustavat. Tõsi, operette külastatakse küll, kuid neist ei kuule peagu sugugi räägitavat. Mõned aastad tagasi võisid seltskonnas tihtipeale kuulda, et: „Ah küll Milvi Laid oli tore „Montmartre'i kannikeses!““, „Nii ütles Agathon Lüdig „Viktoria ja ta husaaris“, „Küll olid toredad tualetid „Siidiveenuses““ jne. jne. Korraldi mõningaid õnnestunud neljakesi operettidest, trallitati lööklaulukesi etc. Lühidalt, paistis, et inimesed olid kõvasti asjast sisse võetud. Nüüd aga seda kõike kuuled väga harva. Vaadatakse küll operett ära, kuid eesriide langemisega vaibub ka huvi — vaid seltskonnadaamid kohvikus arutavad operetis nähtud tualette.

Kui vaadelda sõnalavastusi, siis uute teoste väljatoomisel arvuliselt samum esirinnas „Töölister““. Sügishooajal anti siin terveni kuus uut asja, kuna „Draamastudio“ ja „Estonia“ kumbki nelja esietendusega tahapoole jäävad. Ka algupärandite rohkuse poolest on „Töölister“ teistest ees. Kui ka Hella Vuolijoki eesti autoriks lugeda, siis kuuest lavastusest olid neli algupärandid. Kuna „Töölister“ Tallinna teatritest ka esimesena hooaja avas, siis usun küllaldaselt alust olevat seda teatrit esijoones vaadelda.

Hooaja avatükiks oli A. Mälgu romaani „Õitsev meri“ järelle A. Särevi poolt dramatiseeritud teos. „Õitsev meri“, nagu dramatiseering harilikult ikka, kannatas kontsentratsiooni puuduse all. Kuid tegevustiku laialivalgumist aitasid katta head ja elulised tüübid ning lopsakas rahvapärane keel. Olusid kirjeldava teosena on „Õitseval merel“ küllaltki vourusi. Ka näitle-

jatele seadis ta üsna tänuväärseid ülesandeid. Nii oligi siis noorel näitlejal Ed. Koppelil peaosas kenake juhust välja paista. Näitleja kasutas võimalused hästi, mida ka arvustuse poolt märgiti. Ka R. Baumani l oli selles dramatiseeringus vastutusrikas osa ning näitleja lõi sellest ühe oma paremaid kujusid.

Venelase M. Trigeri „Õnnelik abielu“ oli pealinnas publikule juba tuttav Riia Vene teatri kevadisest külaskäiguetendusest. Teos evib üsna rohkelt koomilist elementi, sellepärast riialased andsidki seda peagu komöödiانا. Hoopis teisiti oli asja käsitanud Priit Põldroos. Tema valgustusel „Õnnelik abielu“ paistis tragöödia olevat ja see asjaolu andis teosele pisut õpetliku ning jutlustava joone. Näitlejatest oli siin tänuväärne osa Hugo Maldrel, kes selle teosega „Töölisteraas“ oma inauguratsiooni töö tegi. Seda näitleja tööd võis kõigiti õnnestunuks lugeda.

Arnold Sepa „Armastus ja maa“ („Päikese poole“) pole kuigi tugev tükk. Siin leidub küll üksikuid õnnestunud stseene ning mõni kõrvalkujugi on päris hästi tabatud, kuid ideelt näidend midagi uut ei ütle, samuti teose loogiline ülesehitus on nõrk. Peategelaste hingeelu jääb paiguti mõistmatuks, sest kirjanikul puudub veel oskus inimhinge kõigis tema nüanssides kujutada, sellest see tuligi, et etendusel rohkem kandvaiks said kõrvalosad, nagu kordnik Sõgel, kaitseliitlane Katel, raamatukaupmees Adamson (A. Rebane, J. Romot, H. Maldre) jne.

Ka Mart Rauda „Kirves ja kuu“ ei saa suurte lavaliste voorustega hoo- helda. Romaan on kindlasti märksa parem, sest Raud on hea jutustaja, kuna aga laval need head küljed mõjule ei pääse, siis muidugi dramatiseer- ring (või nagu autor ise nimetab: näidend) kannatas. Teost jälgides tekib kaksipidi mõtlemine, et kas autor on seadnud sulle probleemi või kirjeldab ta niisama üht juhtumust. Kas ta tahab „boheemlasi“ naeruvääristada (sel- lega oleks siis Vidrik boheemlaste representant), või toob ta lihtsalt ühe veidriku lavale. Kujud on siiski järjekindlalt ja usutavalt läbi viidud, selle-

Hilda Jürgens

Raekoja plats 11. Telefon 464-41

(Apteegi all)

soovitab lugupeetud

daamidele ja härradele

suures valikus

meie uudiseid

E. HARIDUSLIIDU

TEATRITARVETE LADU

TALLINN, UUS TAN. 2, TELEFON 452-02

Näidendite laenukogu. ▼ Parukate laenukogu. ▼ Kostüümide laenukogu. ▼ Jumestusvahendid. ▼ Dekoratsioonide materjalid. Gaasilaternad ja lambid. ▼ Mitmesugused peotarbep.

*Katrin Välbe Linda osas
„Põlevas maas“*

pärast võimalduski A. Rebasel, Priit Põldroosil ja Lency Rõmmeril elulisi tüüpe luua.

Andres Särevi juubelitükiks anti W. Shakespeare'i „Othello“. „Töölis-teater“ on vähe klassikuid annud, sellepärast oli see lavastus huvitav jõu- katsumisena nii lavastajale kui ka näitlejatele. Tulemused olid head, sest tükk õnnestus. Suured teened selles olid kahulemata Andres Särevil Othellona, kellel head eeldused sangarite mängimiseks, nagu üks arvustaja tähendas. Kuid ka Linda Reial Desdemona osas pakkus sügavalt hingestatud mängu. Kuna kõrvalosalisedki olid tublid, siis võisime veel kord veenduda, et Shakespeare veel meiegi ajal sügava elamuse võib jätta. Kaldun „Othello“ pidama paremaks lavastuseks sügishooajal.

Viimase teosena enne jõulu toodi välja Hella Vuolijoe 1905. a. sünd- musi käsitlev draama „Põlev maa“. Teos on psühholoogiliselt kui ka loogi- liselt laitmatult üles ehitatud, ainult siin leidub paiguti üsna ohtralt Vuoli- joele nii omast ilukõnet, mida meie kainelt mõtlev aeg hästi seedida ei taha. Teost võib võtta psühholoogilise isikudraamana, nihutades esiplaanile Linda kuju, kuid talle võib ka rahvadraama kuju anda. Viimase tee oligi valinud lavastaja Andres Särevi ja see vististi ongi praegusaja mentaliteedile sobivam. Näitlejatest paistis siin välja Katrin Välbe, kes Linda rasket osa andis vägagi elamusrikkalt.

„Estonia“ avas oma sõnalavastuste hooaja Fr. Schilleri „Wilhelm Tel- liga“. Igatahes Schilleri teoste hulgast on küll see näidend meile kõige lähe- dasem, sellepärast peab valikut kiitma. Igale vabadustarmastavale inimesele pakub „Wilhelm Tell“ nüüd ja kindlasti veel edaspidigi palju „õpetlikku ja meeltülendavat“. Teater tuli ülesandega hästi toime. Eriti väljapaistvalt esines Ants Lauter nimiosas, kuid ka nii mõnigi kõrvalosaline pakkus nauditavat mängu.

W. Somerseset Maughami „Peavõit“ („Sheppey“) on võrdlemisi kuulus teos ning välismaa lavadel suure menuga läinud, ometi „Estonias“ ta ei jätnud kuigi sügavat muljet. Süüdi selles pole mitte näitlejate mäng, sest J. Tõnopa Sepina löi vägagi elulise ja toreda kuju. Ka lavastusel pol- nud suuri puudusi, kui mõningad komistused viimases vaatuses maha arvata.

Kuid teos ise oma probleemilt ei suutnud meie publikut köita. Religioosema rahva seas võib ju selline Sepi, kes Kristuse õpetuse järele elama hakkab, küllaltki huvi äratada, aga meie eestlased pole küll kunagi kuigi suure usklikkusega kiidelda võinud. Pole ju meie kunagi Kristuse õpetust mööda elamist näinud, isegi hingekarjaste juures mitte. Sellepärast paistabki too Sepi kavatsus meile pööraselt jantliku veiderdamisena.

Kutselise teatri kolmekümne-aastaseks juubeliks tõi „Estonia“ välja J. Kunderi „Kroonu onu“ ja A. Kitzbergi „Pila-Peetri testamendi“. Publikule vastuvõetavamaks osutus viimane, kuigi esimese kuulsus vähemalt meie kirjandusloos on märksa suurem. Siiski need asjad tõestasid, et meie vägagi hea eduga võime repertuaari täitmiseks pöörduda vanemate teoste poole. Ainult lavastamise juures peab lavastaja omale rohkem vabadusi lubama, peab julgemalt nende teostega ümber käima. Kus tarvis, monolooge lõhkuma, kärpeid tegema, samuti ka lisandeid, stseene ümber paigutama jne.

„Estonia“ sügishooaja naelaks sai Hella Vuolijoe „Niskamäe naised“. See teos oli Soomes juba suure menu saavutanud, tänu oma eeskujulikule ülesehitusele ja elutruudele piltidele. Selleski Vuolijoe teoses on magususi väljendustes, kuid selle eest leiame terve rea stseene, mis mõjuvad otse elust kopeerituna, nagu näiteks Aarne ja Martta „abielukonversatsioon“ j. t. Teost lavastama kutsuti Helsingi Kansanteatteri dir. E. Salmelainen. Kuna see kogu näidendi ettevalmistuse aja Tallinnas ei saanud viibida, siis oli talle abiks näidendi väljatöötamisel Ants Lauter. See kahe näitejuhiga töötamine ei tulnud asjale kasuks. Nii võiski esietendusel näitlejate esinemises teatavat ebakindlust märgata. Suurepärase kuju lõi siin Liina Reiman, kuid ka Meta Lutsu ja Arnold Vaino saavutused olid välja paistvad.

„Draamastudio“ avas hooaja sõna otsekoheses mõttes hiigla raginaga. August Gailiti romaani „Isade maa“ järele A. Särevi poolt dramatiseeritud „Kolmas kompanii“ oli üles ehitatud peamiselt välistele efektidele. Selle juures need efektid olid vägagi ühehäälised, koosnedes vaid püssi ja kuuli-

Flamingo

jalanoud

rahuldavad kõiki

Külastage vabriku kauplust

Õllepruuli 2

SUKA- TRIKOO- JA PITSIVABRIK

H. Rõivas ja A. Poleschuk

TALLINN, TONDI 27. TELEFON 460-89

Soovitab kõrgeväärtuslikke sukki, sakke, vene pitsi ja kõiksuguseid siid- ja puuvilltrikoo kaupu.

KONTOR JA LADU:
Tallinn, Estonia pst. nr. 11, telef. 311-62. Avatud kella 9-18

A. Tamm perenaise osas
„Põlevas maas“

pilduja raginast ning plahvatuste mürtsudest. Gailit ei oska vahet teha tõsi-
elu ja liialduse vahel. Peagu kõigis teostes kaldub ta hüpertroofiasse — nii
on lugu ka „Isade maas“. Selletõttu too vabadussõja kirjeldus laval tundus
pigem ülemeeliku anekdoodina. Ometi näitlejate tööd ei saa salata. Meelde-
jäävamad olid Ruut Tarmo, A. Sunne, Mari-Ann Möldre ja
J. Kaljola.

M. Trigeri „Õnneliku abielu“ käsitas ka „Draamastudio“ märksa
tõsisemalt kui tegid seda riialased. Ainult koomiline element oli siin traagi-
lisest rohkem eraldatud kui nägime seda „Töölisteris“. Ed. Türgi lavas-
tusel oli peaarõhk asetatud tegelaste tundeelu väljatoomisele. Need inimesed
lasksid ennast juhtida impulssidest, kuna „Töölisteri“ käsitluses tegelaste
käitumist peamiselt mõistus juhtis. Siingi kaldun väljapaistvamaks kujuks
pidama Vartani osa tõlgitsejat, antud puhul Ed. Tü r k i.

A. H. Tammsaare „Kuningal on külm“ jättis nüisuguse mulje, et kirja-
nik on tahtnud praegust Euroopa poliitikat naeruvääristada, kuid pole jule-
nud selgelt väljendada, kartes väärtõlgitsuse ohvriks langeda. Sellepärast on
ta valinud võimalikult kauged sümbolid, ning selletõttu muutub ta näiliselt
raskelt dešifreeritavaks. On aga väga tõenäolik, et siin polegi midagi dešif-
reerida, sest Tammsaare oma paradoksidest ja sofismides kaotab üliihti isegi
otsa käest. Selle peale vaatamata on tal kuulsuse oreool olemas ja siit see
tulebki, et inimesed, kes püüavad olla väga „kavalad“, muigavad saladusli-
kult ja lausuvad: „Ja, ja, Tammsaare on sügav!“ Teosest parem oli Ruut
Tarmo lavastus, milline kõitis oma efektsusega. Väljapaistvalt esinesid
Reet Aarma ja R. Tarmo.

Neljandaks Paul Sepp lavastas J. B. Molière'i „Ebahaige“. Lavastus
oli tugevalt stiliseeritud, kuid see igatahes on Molière'ile sobiv tõlgitusviis.
Vahemängud vaatuste vahel tundusid ebaorgaaniliselt liidetuna, sellepärast
mõjusid segavalt. Nii jäi kogu etendusest katkendlik mulje. Enese maksma
pani selles näidendis L i l a s n e r, kelle teenija käsitlus igati õnnestus. Üldi-
selt ei saa näitlejate kohta midagi laimvat öelda — sellise materjaliga võib
meil Molière'i üsna edukalt lavastada.

Kui lõpuks vaadelda neid lavastusi sügishooajal Tallinna teatrites, siis
peame tunnustama, et kõige vähem etteheiteid võime teha näitlejatele. Üsna

mitmed on annud selle aja jooksul kauemaks meelejäävaid kujusid. Ei saa ka liialt kuri olla lavastajatega. Siin-seal on vähemaid komistusi juhtunud, kuid teose menu puudumise eest ei kannu ühegi tüki puhul lavastaja vastutust täies ulatuses. Kõige suuremad puudused ilmnevad repertuaaris, eriti algupärasel. Ja nagu kogemused näitavad, eelistab publik omamaa „kaupa“. Et meie teatri käsi hästi käiks, selleks soovigem, et näitekirjanduse tase tõuseks, et meil tekiks paargi korralikumad lavakirjanikku senistele vähestele lisaks.

Ruts Bauman 45-aastane

„Va' moemes“ Ruts Bauman on nüüd säärase hullu tembuga toime tulnud, et 9. veebruaril s. a. ta enda jutu järgi saavat täpselt 45 aastat vanaks. Milline kergemeelsus sellise noore inimese kohta, nagu seda on Ruts! Vist tahab kiiremini jõuda auväärsele 50-dale juubeliaastale, kui juba nii noorelt peab end 45-aastaseks!

Aga kui jälle kõrvale jätta Rutsi nooruslikud tembud ja vaadelda ta suurt elutööd, siis tekib tõsine kahtlus — kuidas ometi nii noor mees sai toime sellise hiigla tööga lavaloomingu alal, mis tõuseb mällu, niipea kui R. Bauman nime nimetame. Milliseid sügavaid, koomikast lõkerdavaid, südamlikkusest ülevoolavaid, inimlikust kurbusest masendunud inimolendeid on ta laval publikule mõistetavaks, südamesse tungivaks teinud! Kes jõuaks neid kõiki loetledagi! Populaarsemad neist: Tolari „Parvepoistes“, Mats „Kraavihallides“, Mäeküla Jeppe ühelt poolt, teiselt poolt vana „ööväristaja“ „Tütarlapses tänaval“, „Õitseva mere“ Turja Laas, kelle traagika südamlikkus ühtki inimest ei saa jätta külmaks, Sikk-Villem „Põlevas maas“, kes meie aja nii kainelgi publikul toob pisarad silma. Naeru pisarateni ja kurbust pisarateni — seda sisendab Ruts Bauman pea igal etendusel oma meisterloominguga, oma haruldase inimhinge tundmisega,

Oma 45. sünnipäeva peab R. Bauman tagasihoidlikult 16. veebruaril, küll nädal hiljem tõelisest sünnipäevast, E. Tammlaane uue näidendiga „Valge legendik“, milline etendus on teatri poolt ühtlasi lubatud ka ta tuluõhtuks. R. Bauman mängib selles eluküllase piiritusevedaja Rutsi osa — jälle kindlasti maiuspala nii näitlejale endale kui ka publikule!

Igaks hooajaks

mitmesuguseid kodu- ja välismaa
karusnahku
s a a d a v a l

K/M ABRAMSOHN

Tallinn, Viru tän. 5. Telef. 447-62

OMA PARKIMISE JA VÄRVIMISE TÖÖS-
TUS KROONITUD KULDAURAHAGA

Müük suurel ja väikesel arvul

Kroonikat

Ruts Bauman

Kuust ja kuumeelseist esteetidest

„Päevalehe“ „Kunst ja Kirjandus“ 31. okt. 1936 kirjutab „Kirvest ja kuust“ muu seas:

Kuid näib, nagu ka R. K.-P. siiski vist pole romaani lugenud või mitte korralikult läbi lugenud, sest kui ta oleks lugenud, siis ta kahtlemata olnuks väga pettunud romaani „kandvate väärtuste“ — kuu kummardamise ja kuumeeste õilistamise — suhtes. Sest neid „kandvaid väärtusi“ kahjuks ei leidugi romaanis kriipsu võrragi rohkem kui näidendis ja mõlemal pool käiakse kuuga üpris nurjatult ümber. Romaani näidendiga võrreldes selguks ju jalamaid, et autor romaani „kuumehes“ Vidrikus põrmugi pole näinud rohkem vaimu kehastust kui näidendi Vidrikus. Ta on nii romaanis kui ka näidendis kujutanud seda „geniaalset“ esteeti küll suure inimliku mõistmisega, erapooletusega ja eepilise rahuga, aga ei jäta kummaski mingit kahtlust selle kohta, et siin pole tegemist mitte vaimuga, vaid tühjusega, mitte loominguga, vaid jõuetu ja mõttetu meisterdamisega, et Vidriku unistustes ja mõtisklustes ei leidu mitte mingit loovat ja kujundavat vaimulendu, vaid tahtlikult peenutseva snobi jõuetut „kunstniku isiksuse“ teostamist. Mis vaimu sa otsidki inimeselt, kes põlgab elu ja inimesi ning otsib geniaalset inspiratsiooni oma suurteose jaoks ainult soise karjamaa üksildusest! Mis tundesügavust mehelt, kes küll ööd ja päevad ohkab oma tundmatu Dulcinea Loola Vellemaa järgi ja otsib eestrist ta vaikivaid viuliheliseid, kuid õhtul siiski püüab ronida „kirveliku“ külatüdrukku juure lakka! Kes oleks veel osanud sarkastilisemalt naerda oma vaimukangelase üle kui autor, kui ta geniaalset kuu ja kirve inspiratsiooni ei lase tekkida mitte karjamaa õilsas üksilduses, vaid — auku kaevades ühe väga ebaesteetilise „uue hoone“ püstitamiseks. Seda vist on R. K.-P. ka märganud, sest ega ta siis muidu lavastajalt nõua, et ta keset selget suvepäevagi asetaks romantilise kuu augu äärelle Vidriku silme ette! Ja kõik see nurjatus sünnib romaanis just samuti nagu näidendiski. Vidrikut on kujutatud mitte küll sugugi rumalana, kuid siiski jõuetu ja iseloomuta keigarina, kelle vaid ta rikutud enesetunne on kuulutanud tunnustamatuks geeniuuseks. Mis loomingut ootame mehelt, kes põllu- legi tööle läheb ainult seepärast, et ta ei söanda oma „kirveliku“ isa käsku jätta täitmata!

Kui R. K.-P. oleks lugenud romaani, siis kahtlemata ta oleks ka seda näinud ja ta kurjustamised oleksid jäänud olematuks.

Kuid näib, et Vidriku tüüp siiski on väga „elulähedane“. Eks selliseid pikajuukselisi romantilisi esteete, kes vahivad aga kuud, vihkavad kõike elavat ja otsivad inspiratsiooni kohviklaasist, leidu meil kõikjal. Mõned neist peavad endid kirjanikuks, kunstnikuks, teatriarvustajaks, suureks vaimuteenijaks. Nad arvavad, et sellega teenivadki vaimu, kui suure higistamisega mõne peene luuletuse sulepeast välja imevad. Või meilgi vähe leidub „geniaalseid“ kunstnikke, kelle surematuid „kirveid ja kuu“ võime kohata kunstinahtustelgi, kuid kelle teosed ometi tõendavad, et nende loojail puudub isegi algelisim joonistusoskuski. Just neile ilutsejatele ebageeniuste ja elu põlgavaile kohvikuesteetidele ongi pühendatud „Kirves ja kuu“. Ja vaevalt küll seesuguste vesise hingega esteetide „tsüünilise väljanaanemise“ pärast makstaks kunstiajaloolastel L. Soonbergil ja R. K.-P.1 ärevusse sattuda ja sapiseks minna!

TÖÖLISTEATRI ESIMENE POOLAEG.

Viie kuu jooksul, kuni 25. jaanuarini 1937 on Töölisteater jõudnud anda 149 etendust 53.091 inimesele ja etendustest on laekunud Kr. 27.286,81. Osavõtt ja tulud üksikute lavastuste kohta on järgmine:

	Mitu korda mängitud	Vaatle- jaid	Tulu üldse	Etenduste keskmise tulu
1. Mälk-Säre. Öitsev meri	33	12.416	Kr. 7.211,98	Kr. 218,54
2. R. Török ja T. Emöd. Tütarlaps tänaval . .	18	6.948	„ 2.999,58	„ 166,63
3. E. Vaigur. Potilill ja karusammal	3	882	„ 445,18	„ 148,39
4. Luts-Säre. Tagahoovis	8	2.936	„ 1.209,44	„ 151,18
5. A. Korneitsuk. Platon Kretset	2	715	„ 278,09	„ 139,04
6. M. Triger. Õnnelik abi- elu	18	5.985	„ 3.276,98	„ 182,05
7. E. Vaigur. Kraavihallid	15	5.787	„ 2.278,79	„ 151,89
8. A. Sepp. Armastus ja maa	13	4.327	„ 2.913,58	„ 170,27
9. M. Raud. Kirves ja kuu	16	5.926	„ 2.971,35	„ 185,71
10. T. Pakkala. Parvepoisid	3	1.100	„ 428,32	„ 142,77
11. W. Shakespeare. Othello	10	3.339	„ 1.996,18	„ 199,62
12. H. Vuolijoki. Põlev maa	10	3.430	„ 1.977,76	„ 197,77
Kokku	149	53.091	Kr. 27.286,81	Kr. 183,13

Vene

treipingid
puurmasinad
höövelmasinad
käsitööriistad
keevitamise aparaadid

Eesti Vene Kaubanduseühing

J. NIHTIG & Ko

TALLINN, TATARI 28

Stseen „Põlevast maast“
Anneli (M. Varango) ja Sikk-Villem
(R. Bauman)

Salast ja sarvist

Kõige sügavam järelmõju...

„Kuuest algupärandist on, kui tagasi vaadata ja mõelda, kõige sügavam järelmõju — minusse isiklikult muidugi — jätnud *Kuningal on külm...*“

V. Mettus, „Päevaleht“ 29. XII. 36.

„Nii kerge kui ka ei ole „Kuningal on külm“ refereerides, nii raske on temast kui tervikust aru saada. See on niisama raske — vähemalt mul — kui hispaania valitsusvastaseil vallutada Madridi, võib-olla isegi veel raskem, sest Madrid võib-olla ühel ilusal päeval ikkagi langeb Franco vägede kätte, aga ksa Tammsaare uuest näidendist üldse kunagi rahuldaval määral aru saadakse? Mulle igatahes ta on juba üle kaheksa kuu nagu kera, kust ei paista välja ühtki lõngaotsa, millest tõmmates kõik hargneks nagu iseenesest. Ei tea, kui sügavale need otsad on peidetud ega sedagi, kas neid üldse on olemas.

Ja nüüd ühenduses sellega päris tõsiselt mõeldud ettepanek. Kas Draamastuudio ei tahaks Tallinnas ja pärast ringreisilgi korraldada publiku hulgas *võistlusankeedi* käesoleva näidendi kohta? Küsimused võiksid olla umbes järgmised:

- 1) Kas olete aru saanud Tammsaare teosest „Kuningal on külm“?
- 2) Kui jaa — kuidas on see võimalik? Kui ei — kas tunnustate seda omaks süüks või mõtlete autorit vastutusele võtta?
- 3) Kui te „Kuningast“ aru saate, siis kuidas nimelt? Ankeedist osavõtt peaks lubatud olema ka näidendi autoril.

Kõige vaimukamad vastused tuleks auhinnata ja ajakirjanduses avaldada — autori oma aga igal juhul, isegi kui ta mingit auhinda ei peaks saama. ...“

V. Mettus, näidendist „Kuningal on külm“,
„Päevaleht“ 12. X. 1936.

Suur suure A. Ranniti sõber E. Viskel...

„Päevalehe“ „Kunst ja kirjanduses“ pahandab sõber Evald Viskel jälle „Töölisteri“ nr. 2 üle. Kahjuks aga mitte ei saa aru, mille üle ta õieti pahandab ja mida ta üldse terve veeru pikkuses kirjutuses tahab ütelda. Et ta „Töölisteri“ numbrist on leidnud ühe trükivea, see on ju väga kiiduväärne toiming, nagu trükivea olemasolu kindlasti kuulub väga laiduväärsete asjade hulka. Aga maksis siis selle nurjatu vea pärast tervet veergu kallist „Päevalehe“ ruumi raisata ja pealegi veel Viskeli suurt sõpra ja geniaalset luuletajat Rannitit sekka tõmmata ning üldse pikka juttu puhkuda, mille mõte on nii sügav, et E. Viskel isegi seda vaevalt enam suudab taibata, kuigi ta on suur mees.

Mis puutub „suurte suuresse sõbrasse Bernhard Lindesse“, kelle pärast E. Viskel näibki viha kandvat „Töölisteri“ peale, siis pole kuulda olnud, et B. Linde kunagi oleks olnud suurte viinaninade sõber, vastupidi, ta kindalt prohveti habeme juures, et ta suurt E. Viskelit üldse ei tunnegi. Võimalik, et ta isegi geniaalset A. Rannitit ei tunne.

E. Viskel Jehoova osas.

Sama E. Viskel kannab jehovalikku viha kogu maailma peale selle pärast, et „Töölisteris“ olevat kirjutatud, nagu Töölisteri tegevus olevat Tallinnas aidanud teatrikriisi kaotada. Kuidas võidavat sellist joba ajada, kuna on ju olemas veel „Draamastuudio“ kaks truppi, kes Tsirgulinna ja Võisikul olevat teatrikriisi tondil päkad püsti löönud.

Avaldame sügavat kahetsust „Draamastuudio“ juhatuse liikme E. Viskeli ränga solvamise pärast, aga julgeme ühtlasi enese vabanduseks lau-

P I L T V Õ I F O T O ?

Fotoks võib iga materjali tarvitada. Kui aga pilte soovitakse, siis valib asjatundja **HAUFF**-filme ja plaate, sest nad on 2-kordse peentalise emulsiooniga, mis tasandab valgustuskõikumisi. Nad on kaetud tagaküljele tõttu oreoalivabad, kõrge valgustundlikkusega ja annavad ka tumedates varjudes veel värvitooni peensusi.

- Ultra 18/10⁰ din = ca. 28 Sch.
- Pancola 17/10⁰ din = ca. 25 Sch.

Kõik ülsvõtted Töölisteri kavas on tehtud **Hauff** plaatidel.

ELEKTROTEHNIKA TÖÖSTUS

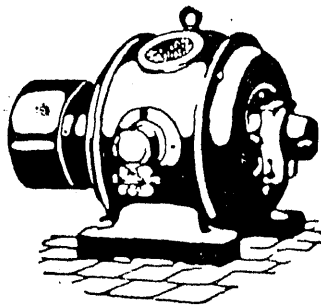
„VÕIME“

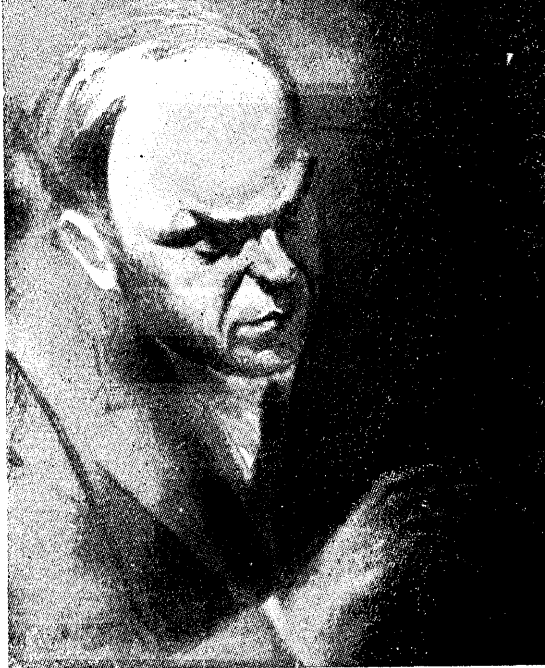
Tallinn, Lai tän. 36-b. Telefon 444-53

Elektrotehn. tarbeid ostate soodsamini

V. Engel'i juurest.

Tallinn, Pikk tän. 39, telef. 444-53

Preet Põldroos

suda, et mainitud pahandust sünnitav kirjutus ilmus hoopis ajakirjas „Teater Vanemuine“, kust „Tööliseater“ tõi ainult lühikese väljavõtte. Arvame, et kuigi ta tsiteerimine on kuritegu, siis ikkagi väiksem „Teater „Vanemuise“ roimast. Muud vabandust meil kahjuks küll ei ole Jehoova-Viskeli palge ees!

**HERMAN
RÕIVAS**

**KODUMAA
VABRIKUTE**

**RIIDE
KAUPLUS**

**MÜÜKSUUREL
JA VAIKSEL
ARVUL.**

TALLINN ESTONIA PUISTEE 44

Härra H. V. ja „ideoloogia“.

„Vaba Maas“ 23. I 37 kirjutab H. V. muu seas:

„Karu läheb mee lõksu“ skandaalil on ka positiivne külg. Väga tähelepanuvääriv on sellest seisukohast „Töölisteatri“ ühingu juhatuse poolt antud seletus komöödia mängukavast kõrvaldamise põhjuste kohta. Selles rõhutatakse korduvalt, et juhatuse otsus ei ole tingitud seltskonnadaamade intriigidest ega juhatuse kunstilisest eriarvamusest, vaid see on sündinud ideelistel kaalutlustel. Tähendab, „Karu läheb mee lõksu“ ei sobinud „Töölisteatri“ idoloogiaga...

„Töölisteater“ on seni alati, kui tema sihtidest juttu on olnud, kinnitanud, et on ainult kunstiteater, s. o. taotleb teatrikunstilisi sihte. Nüüd on aga „Töölisteatri“ ühingu juhatuse ütelnud avalikult, et „Töölisteater“ on siiski klassiteater... Nüüd teame, missuguses suunas tegutseb „Töölisteater“ ja mis on ta siht.“

Härra H. V. „idoloogia“ on siis umbes järgmine:

1) Töölisteater on end seni pidanud kunstiteatriks, aga selgub, et täitsa asjata, sest

2) „Karu“ ei tahetud kõrvaldada repertuaarist mitte seltskonnadaamade intriigidest tõttu, nagu see sobiks õigele kunstiteatrile, vaid ideelistel kaalutlustel, mis on äärmiselt kahtlane kaup. Sellest nähtub

3) et Töölisteater on ideeline asutus ja nähtavasti teeb tegemist ideoloogiaga, mitte seltskonnadaamade intriigidega.

4) Sellest omakorda selgub paratamatult, et Töölisteater on puhtakujuuline klassiteater, puhtpoliitiline asutus, mis loomulikult tuleks kui mitte sulgeda, siis vähemalt temalt toetused ära võtta.

Lõppjäreldus kõigest sellest: kunstil ei ole midagi pistmist ideega ja ideoloogiaga, vaid ainult intriigidega.

Kuna aga härra H. V. on kultuuriinimene, teatriarvustaja ja mitte väga ammu seisis ühe meie suurema teatri juhtimisele väga lähedal, siis lubatagu temale esitada paar veidi piinlikku küsimust:

BALLIL JA

TEATRIIS

% Q. Kilgase

RIIDED

Anna Tamm

1) Kas härra H. V. juhtimisel olev teater tollal koostas oma repertuaari eranditult „seltskonnadaamide intriigide“ kohaselt, või oli vahest ka „ideelisi kaalutlusi“?

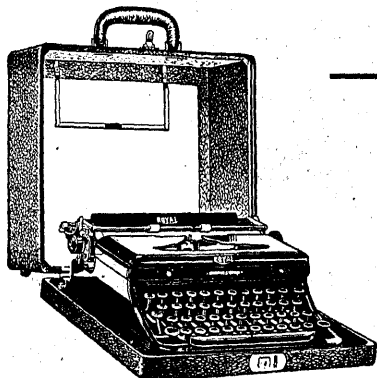
2) Kas juba esietendusele lähenev „Minister ja kommunist“ omal ajal visati repertuaarist välja ainult seltskonnadaamide või ka ideoloogia pärast? Ega teater sellega ometi muutunud — klassiteatriks?

3) Kas „Niskamäe naistel“, mis H. V.-le mäletavasti väga meeldis, ei ole peamiseks sisuks just ideoloogia, olgugi see vaid meeste ülelõõmise ideoloogia? Kas J. Devali „Tovarištš'is“, mida H. V. peab geniaalseks lavateoseks, puudub ideoloogia?

4) Kas Shakespeare, Tolstoi, Molière, Schiller, Ibsen, Wilde, Tammsaare ja teised, kelle teosed kõik on kantud sügavast veendumusest ja seega ideoloogiast, on vaid poliitilised jutlustajad, kel kunstiga pole midagi ühist?

5) Kas ka „Estonia“, „Vanemuine“, „Draamastuudio“ ja teised teatrid, kes kõik on mänginud ülalmainitud klassikuid ja teisi ideoloogilisi autoreid, pole seega juba langenud poliitilise „klassiteatri“ tasemele? Kas H. V. soovib neil mängida ainult „Džainasid“ ja „Siidiveenuseid“, kus ei leidu mingit sisu, ammu veel hädaohtlikku ideoloogiat, küll aga palju meeldivat „seltskonnadaamidele“?

Kui härra H. V. neile küsimustele on vastanud, siis vaatame, mis Töölisteatrist kui kunstiteatrist on järele jäänud!

OMADES **ROYAL**

KIRJUTUSMASINA

OMATE PARIMA

V-d Loun & Schitikov

Tallinn, Niguliste tän. 18, telefon 434-37

Kaks uut näidendit

E. TAMMLAANE „VALGE LAGENDIK“.

Juba A. Mälgu „Õitsevas meres“ on seatud vastamisi kaks üksteisest erinevat, üksteist mittemõistvat, üksteisele vaenulikkugi maailma — rannaelanikke sisemaa rahvale. Võitluses merega, rängas võitluses olemasolu eest, mis nii tihtigi nõuab verehinda, on mererahva hing kujunenud mitmeti iselaadseks, see võitlus on kasvatanud sangarlikkust ja meelekindlust, ühtehoidmist ja ühtekuuluvuse tunnet hoopis tugevamini kui see võimalik on muretumas ja ohutumas olukorras.

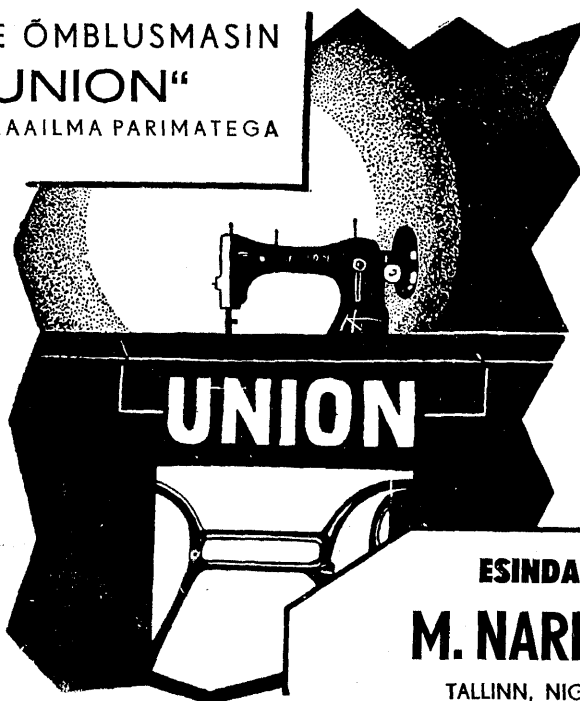
Noor kirjanik E. Tammlaan, kes ise ka ranna lähedusest võrsunud ja tunneb põhjalikult rannaelanikkude hinge, jätkab oma esikteoses „Valge legendik“ nende kahe maailma vastuseadmist, kuid hoopis teissuguses olustikulises tagapõhjas. Tegevuspaigaks on siin Viru rannik, tegelasteks merimehed ja kalurid, kes tegutsevad salapiirituse veoga, ning piirivalvurid, kes esindavad seadust ja ka „õiglust“.

Seaduse silmis ja ka sisemaainimeste meelest on ju salapiirituse vedu roim, mis ei nõua üksi karistamist, vaid tähendab ka moraalselt laostumist. Teisiti suhtuvad aga asjasse rannaelanikud ise. Neile ei ole see mitte ainult üksi vajaline eluhoiu vahend, vaid ka nagu ajalooline õigus, millest nii kergesti ei loobuta. Meri ei anna nii kergesti saaki käest, tihtigi ei anna üldse midagi, teeb meremehed puupaljaks ja röövib elugi. Meri üksi ei suuda

N. VENE ÕMBLUSMASIN

„UNION“

VÕISTLEB MAAILMA PARIMATEGA

ESINDAJA

M. NARITS & K_o

TALLINN, NIGULISTE 14

Andres Särev

Lency Rõmmer

toita oma lapsi — ja see ongi põhjus, miks rannarahvas juba muistsel ajal on alati tegutsenud salakaubaveoga, nagu lähemas minevikus tegutseti salapiirituseveoga. See tegevus oli alati seotud ohtudega, kuid merimees ei karda ohtusid, kuna ta alati on eluohus.

On imestletud, kui üksmeelsed on rannakülade elanikud, kui kindlasti nad varjavad võõraste kõrvade eest oma saladusi, kuidas iga oma seltsilise eest on väljas kui üks mees. Siin ei saa juttugi olla ühiskondliku moraali

*SUURIM JA TÄIUSLIKUM
RIIDEKAUBAMAJA*

KÕIGE ODAVAMAD
PÄEVAHINNAD!

„LADU“

TALLINN, VALLI 4. KÕNETR. 450-23.

MÜÜK KA ORDERITE JÄRELE

langusest, vaid just erilisest moraalsest kõrgusest ja suuruselt, kuigi see kõrvaltvaatelejale jääb sageli arusaamatuks.

Seesuguses keskkonnas areneb E. Tammilaane draama. Äsja kohale asunud noor piirivalvur Heints Suurpõld, endine üliõpilane ja korporant, on oma mulgimaaliku päritoluga hoopis teisest maailmast, maailmast, kus ei suudeta mõista rannarahva elutunnet. Ta amet sunnib teda võitlusse kogu rannikuga ja ta ei saa nõudagi, et teda selle eest armastataks.

Selles võitluse õhkkonnas kohtab ta aga rannaküla lugupeetuma mehe tütar, kellega tal juba varemalt on olnud juhuslikku kokkupuutumist sise- maal ja ka vastastikuseid armastusesümpaatiid. Uus kohtumine lööb vahe- ajal aastate tuha alla mattunud tule uuesti leegitsema. Mõlemas tekib terav vastolu südame ja kohuse vahel, seesmine võitlus, nagu väljapool neid käib võitlus kahe erisuguse maailmasuhtumise vahel. Heintsu sisemaaline südame- tunnistus on venivam ja ta oskaks peaaegu oma armastust sobitada piirival- vuri kutsega. Kuid see veniv südametunnistus teeb ta roimariiks ja ta pel- gurlikkus toob talle surma — oma armastatu käe läbi.

Draama sündmustik on tugeva pingega ja koondatult üles ehitatud. Tegevus areneb järjekindlalt ja loogiliselt — kuni lõpuni. Tugev kohalik koloriit, sõnaline värskus ja omapära ning hästi joonistatud inimkujud tee- vad selle lopsakalt eluliseks. Autori inimesemõistmine ja südamlikkus too- vad nii draama inimesed kui tegevuse vaatlejaile väga lähedale.

ARTUR ADSONI „KARU LÄHEB MEE LÖKSU“.

Artur Adson on oma näidendite jaoks alati osanud valida häid ja aktu- aalseid teemasid, haarata elulisi probleeme, kuigi ta ei kavatsegi neid proble- me lahendada hakata.

Ka „Karuläheb mee löksu“ aine on tänapäevane, teravalt aktuaalne, nii aktuaalne, et komöödia ümber tekkis harukordne elevus veel ammu enne, kui see jõudis üldsusele tuttavakski saada. „Karul“ käsitleb moodsat

Soodsaim ostukoht ning suurim valik välis- ja kodumaa lõhnaõlidest, kosmeetikast, apteegi- ja keemia kaupadest ning värvidest

A/S Mey & Landesen

TALLINN, VIRU TÄNAV 9.

B. SABSAY & KO

Tallinn, Suur Karja 16. Telefon 435-72.

ERIALAD:

- 1) LAVA — sisseaadad: Harilikud lavad, pöördlavad, ringplinnad, teatrite ehitused ja plaanid jne.
- 2) Lavavalgustus — sisseaadad: Valgustustehnilised sisseaadad teatritele ja kinodele. Projektsioon-aparaadid. Helgihetjad. Lavaefektid. Signaalseadeldised jne.

„Estonia“ teatri pöördlava sisseaade on tellitud firma B. SABSAY & Ko läbi.

AUTOD:

VEOAUTOD:

„Volvo“, „Diamant“, „Federal“, „Renault“.

SÕIDUAUTOD:

„Wolseley“, „Graham-Paige“ ja „Renault“.

TEHNILISED KAUBAD:

Kemikaalid, aniliin- ja maalrivärvd j. n. e.

Helmi Tohvelman

Eduard Koppel

perekonnaelu moodsa ühiskondliku tegevuse ajastul. Autor on mitmeti vanamoodne ega leia suuri kultuurilisi ega eluväärtusi ühiskondlikust tegevusest, kui sellega ei looda uut vaimsust, vaid seda harrastatakse rohkem moe, edevuse ja igavuse pärast — peamiselt kohvikuis ja klubides. Seda probleemi käsitleb autor küllalt teravas koomilises kõverpeeglis, jagades mükse nii ühele kui teisele poolele. Peategelasteks on kaks abielupaari — ühel neist on naine suur tegelinski mitmesugustes naiseltsides ja nais- ning meesku-

VALMISRIIETEÄRI
J. EIDELMANN

Tallinnas, Suur Karja tänav 3. Telefon 446-88.

Soovitab lugupeetud ostjaskonnale suures ja heas valikus viimase moe järgi valmistatud naiste- ja meeste-üliriideid, ülrikonna-, palitu- ja mantliriideid, karusnahku ja karusnahkmantleid. Hinnad mõõdukad. Tellimiste täitmise korralik ja kiire.

Igasugu kosmeetika kaupu, lõhnaõlisid j.n.e.
soovitab suurimas valikus

A/S F.O. TREUBLUT

Pikk tänav 18.

ABIKAUPLUSED: Tartu maantee 2, ning Nõmmel.

bides, mees aga kodust mugavust ja isegi laiskust armastav karu, kelle vaimsus kõneleb peamiselt kõhu ja kurgu kaudu, teise abielupaari juures on tegelinskiiks mees, kes samuti klubides ja bridžilauas tühja tuult taga ajab, hoolimata oma mugavast kodust, kus materiaalseste väärtuste kõrval ei puudu ka hingestatud vaimsus, sest osutub, et kodusel naisel siiski rohkem aega üle jääb vaimukultuuriga tegelemiseks kui hommikust ööni ümberleekivail tegelinskeil.

Nende kahe paari vastuseadmisel tundub huumori kõrval tubli annus sarkasmi ja tegevuse arengus suudab autor küllalt teravalt esitada koomilisi situatsioone, mis kohati võtavad isegi jantliku kuju. Probleem laheneb lõppeks õnnelikult „kodususe“ kasuks, kuna mõlema abielupoole tegelinskid lubavad edaspidi rohkem tähelepanu pöörata kodule. Kuid autori iroonilised märkused „kodustegi“ pihta („geograafiline söömine“, „intelligentsiga kartulite keetmine“ jne.) lubavad oletada, et autor vist pole tahtnudki „maailma parandada“, vaid ainult satiirilise iseloomuga perekonnakomöödiat kirjutada.

See on tal küllaldaselt õnnestunud. „Karu“ on elav ja lavaline ning saavutab oma aktuaalse teemi tõttu kahtlemata suure menu.

Tellige ja lugege

ajakirja „Töölisterater't“

TARVITAGE MAJAPIDAMISES:

SIDOL

metalli- ja aknapuhastajat

SIRAX

küürimispulbrit

LODIX

kingakreemi

SIGELLA

mop-polituuri

SIGELLA

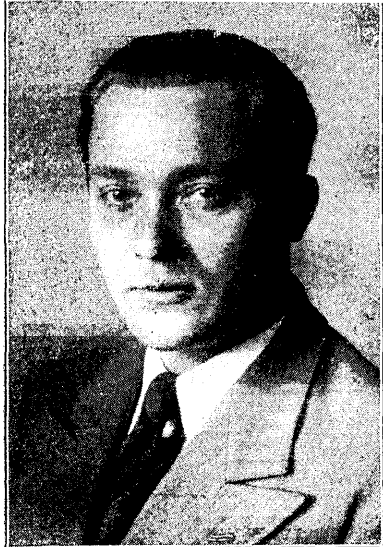
poonimisvaha

SOPAL

plekkide kõrvaldamise vedelikku

POLE PAREMAID!

VALMISTAJA: A-S. SIDOL COMPANY, TALLINN.

Enn Toona

Linda Saul

Akna- ja ukse-
kardinaid,

kardinaliste, pesu-, voodi-
lina- ja käterätiriit, frotee-
linu, pikee ja tüllist voodi-
vaipu, päevasärgiriit jne.,
voovitab

suures valikus
soodsate hindadega

JOH. MESPAK'i

pesuriide- ja kardinakauplus

Suur Karja tänav 3
(Scheeli pangakõrval)

E. GUNTHER

**TALLINN,
TARTU, VILJANDI.**

Vidrik Gutman

Olga Adorf

A. NAAP & J. HORM

KLEIDID,
PLUUSID,
RIIDEKAUBAD,
PUDUKAUBAD
ESTONIA ALL Nr.3

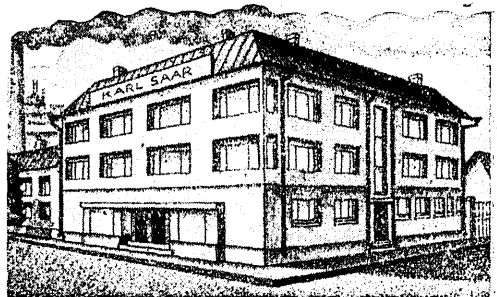
ÜLIKONNA-
MANTLI-
KLEIDI- JA
PESURIIDED
URLA MAJAS
PÄRNU M. 6
(VALLI TÄN. 10)

! ALATI SUUR VALIK UUDISKAUPADEST !

Eesti suurim
klaveritööstus

KARL SAAR

Tallinnas, Liivalaia 64.
Telefon 457-01

PÄEVALEHT

ON ISESEISEV, DEMOKRAATLIK JA ÜLERIIKLIKULT LEVINUIM AJALEHT.
SUURIM NING KASULIKUM KUULUTAMISE LEHTEESTIS.

»LASTE RÕÕM«

EESTI LOETAVAM
LASTE AJAKIRI

●
T. E. K. Ü.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ON TÄIUSLIKUM TÖÖSTUS SEL ALAL
K O D U M A A L

TRUKIKODA
KÜITEKODA
TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA
OFFSETT-TRÜKK

HINNAD KÕIGILE VASTUVÕETAVAD

●
SUURIMAD NING
TÄIELISIMAD

RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALIDE KAUPLUSED

KIRJANDUSE- JA PABERI-
LAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN, PIKK T. 2. OMA TELEF. KESKJ. 428-83

Halloo sõber...

ma kuulsin, et rätsepmeistrid.. Max Johanson ja Poeg.. omavad meeldiva valiku inglise uudisriietest nii ülikonnale, kui palitule. Riidevalikul on abiks Johanson noorem, kes viibinud üle aasta Londonis praktikal.

Rätsepmeistrid

Max Johanson ja Poeg

Tallinn R A T A S K A E V U 22. Tel. 432-89. (Uudislehe vastas)

SAMANIMELISTEGA PALUTAKSE MITTE ÄRAVAHETADA

Lugupeetud tarvitajad,

nõudke igalt poolt

P. K. „VÕIEKSPORT“ KESKMEIEREI

kõrgeväärtuslist piima ja piimasaadusi,
mis on üldist tunnustust leidnud.

P. K. „VÕIEKSPORT“ KESKMEIEREI

Tallinn, C. R. Jakobsoni tän. 14. Tel. 305-18 ja 308-64

Oskar Põlla

Made Varango

Roman Saad'i

jalanõudeäri

Maakri 4

Tallinnas

Kaitsemärk.

Kaitsemärk.

Kaitseb:

- „KARU“ riidevärve
- „INGO“ nahavärve
- „PROTEIIN“ mineraal
maalivärve
- „KARU“ saapamääre (vedel)
- „KARU“ saapatikke
jne. jne.

MÜÜGIL IGAL POOL.

Värvitööstus „KARU“

ÄRGE UNUSTAGE OMA

VARA JA ELU

KINDLUSTAMAST

...EIKS-MAJJA'S...

HARJU 45, TALLINN

KODUKESKJAM

478-08

**A
S Frankonia**

Suurim klaasi eriäri Eestis.

◆
Igasugune ehitus- ja töötletud klaas,
peeglid, armatuurid,
ärde vaateaknad ja sisustus,
klaas-, metall-, puu-konstruksioonid.

◆
Peakontor:

Pärnu mnt. 29,
telef. 463-36 ja 469-07

DMIRWITZ JA POJAD

Klaas – portselan

ja muud

m a j a t a r b e d .

Tallinnas, Estonia pst. 13; Tartu mnt. 13
Tartus, Raekoja tänav 1

Naha, jalanõude ja hobuseriistade kauplus

NIKOLAI BÖSTROV

Tallinn, Veneturg 1. Kõnetraat 313-13.

NAHAKAUPADE SUUR-LADU

MÜÜK SUUREL JA VÄIKSEL ARVUL
TALLANAHAD, GRÜNVALDI – UNIONI JNE.
JALANÕUDE PEALIS- JA VOODRINAHAD
H O B U S E R I I S T A D
SADULSEPA JA KINGSEPTARBED
KALA- JA JAHIMEESTE JALANÕUD
KALOSSID JA BOTIKUD
V I L T J A L A N Õ U D

A-S. GLOBUS-UNION, PÕHJALA, QUADRAT

j.n.e. tehaste kaubad suurmüügi hindadega.

ELEGANTSSED JALANÕUD

Tallinn, Harju 26. Telefon 436-26

Elmar Torv'i

metsamaterjalide müügiladu

Tallinnas, Laulupeo 26. Tel. 304-10.

MÜÜB JA HOVELDAB IGASUGUST
METSAMATERJALI.

U/Ü „EMLO“

Tallinn, Aia tän. 10. Telefon 451-08

Soovitab kõrges headuses:

konjakeid, napse, likööre, whiskyt

Uudis . . .

Kirsiliköör karahvinides.

N
A
I
S
T
E

ja

M
E
E
S
T
E

VALMISRIIETEÄRI

B. Rubanovič

HARJU 22/24. TEL. 436-95

ELEKTRIARMATUURID ELU-,
SÖÖGI-, MAGAMISTUBADES-
SE, KABINETTIDESSE. ELEKT-
RIKEEDUNÕUD-, PLIIDID-,
AHJUD. IGASUGUSED INS-
TALLATSIOON-MATERJALID
MOOTORID, HÕÖGLAMBID,
VASKPLEKK, TAKISTUS-
TRAADID. BAKELIIDI PRES-
SIMINE. OMAD TÖÖKOJAD.

O/Ü. TILGA & Ko

TALLINN, HARJU 23,
TELEFON 467-98.

NÕUANDED,

KALKULATSIOONID.

Katrin Välbe

Hugo Maldre

A. PESUR'I

**VALMISRIIETE JA RÄTSEPAARI
KULLASEPA TÄN. 7.**

Rahuldab kõige nõudlikuma
tellija ja ostja.

Tellimisi täidetakse kiirelt
ja korralikult isiklikul
juhatusel.

Austusega **A. PESUR**

*Ka kõige
moodsam kleit*

ilma sinna juure sobivate
kingadeta ei ole ilus.

*Moodsaid kingi
igaks otstarbeks ostate muidugi*

jalanõude kauplusest

„Uranus“

Viru 10.

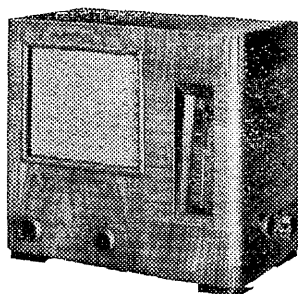

Nüüd juba ka „Körting“ kvaliteet
saadusi Kr. 215.- hinnas saadaval.

Ainuesindaja Eestis:

Tallinna Manufaktuur & Kaubanduse A/S.

Raadio-Ladu

Tallinnas, Teenri t. 1. Raekojapl., Jegorovi majas. Tartus: Võidu t. 19.
Postkast 231. Tel. 426-56.

A/S

„EESTISIID“

VABRIKU LAOD:

Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87

Tallinn, Viru t. 14, tel. 443-97

Tallinn, Laadaplats 70

Tartu, Poe 2, telefon 10-17

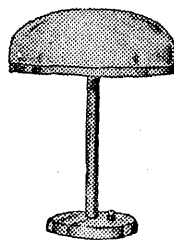
Narva, Peetri plats 1

Viljandi, Tartu t. 1, telef. 30

Petsəri, Turupl. 17, telef. 1-19

MOODSAD RIIDED,
siidi, puuvillased, lõime d.
Müük en gros.

RESTID ja KUPONGID

ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN, RAEKOJA PL. 4,
KODUKESKJAAM 428-15

Johannes Romot

Linda Reial

TÕÕRIISTU,
EHITUSTARBEID,
TERAS - RAUAKAUPU

pakub
soodsate
hindadega

JOH. KRAHE

TALLINN, NARVA MNT. 4.
Kõnetraat 308-93

KÜLASTAGE

PEETER PÕDER'i

VALMISRIIETEÄRI

KULLASEPA TÄN. 16

ALATI RIKKALIKUS VALIKUS

NAISTE

ja

MEESTE

VALMISRIIDEID.

Pagari- ja
kondiitriäri

Tallinnas, Vana Posti 7
Telefon 446-57

SOOVITAN oma tööstusest üldiselt
tunnustatud hästimaitsvaid

šokolaadi kompvekke, torte,
kooke, küpsiseid ja iga-
suguseid saia valmistatud
parimaist toorainest

PÄLUN KÕIKI KULASTADA,
ET ASJAS ISE VEENDUDA

Austusega **H. Laas**

RESERVEERITUD

TALLINNA LINNAPANK

Suur ja Väike Karja 7/2. Tel. oma keskjaama nr. 426-75

Toimetab kõiki pangaoperatsioone sise- ja välismaal.

TALLINNA PUUVILLARIIDE KAUPlus

JOH. LAIDNA

TALLINN, VÄIKE KARJA 12. TELEFON 445-48.

Alati laos saadaval Eesti Vabariigi lipud, villased ja puu-
villased, mitmes suuruses.

Moodsamaid hooaja uudiseid

SIIDI- • VILLASEID JA PUUVILLA-
SEID RIIDEID • PESU • KÕLA-
PITSE • SPORDITRIKOOSID J.N.E.

SOOVITAB RIKKALIKUS VALIKUS

A.-s. „Rauaniit“

TALLINN, PÕHJA PUIESTEE 7.

NÕUDKE MEIE KAUPU!

MEELDIVA VALIMUSE TAGAB

RIIETUS, VALMISTATUD

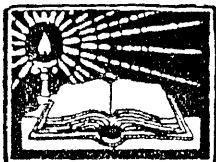
A/S. „TIEKLA“

TALLINNA KAUPLUSED:

SUUR KARJA 15
PÄRNU MNT. 6

RIIDEKAUPLUSTEST

JÄLGIGE UUDISVALJAPANEKUID MEIE KAUPLUSTE VAATEAKENDEL

Suurimad paberikaupade, kirjutustarbeta ja raamatute laod Eestis.

Kirjastusühisus

„RAHVAÜLIKOOL“

Tallinnas, Harju tänav 48, omas majas. Telefon 444-30.
Pärnu maantee 10, pangamajas. Telefon 446-67.

Meie suurlaad võimaldavad Iga teie soovi täitmist kiirelt ja odavalt.

Õpperaamatuid,
koolitarbeid
ilukirjandust

leiate alati

K.K.Ü. »Töökool'is«

Tallinn, Pärnu mnt. 17, telef. 462-56

A/s. „Vill“

Narvas ja Tallinnas

Kõnetraadid: 476-49; 450-39

Nõudke igast parimast ärist
meie värviehtsaid kleidi-,
ülikonna- ja
mantliriideid.

VALMISTAME AINULT KYALITEET KAUPA!

Esindus ja vabriku ladu:

Tallinn, V. Karja 12.

Teatrisõbrad, nõudke
HINNATA

REKLAAMBROŠÜÜRE!

Uudisnäidendeid
ilmunud suures valikus

Tavet Mutsu ★
★TALLINN, VENE T. 6, TEL. 445-94

Enn Parve

Salme Liiv

Valmisriiete äri

G. Salurand Sahkenberg

Tallinn, Pärnu mnt. 41
Kino „Kungla“ kõrval.

Suur valik
meeste ja naiste
üliriideid
ja
ülikondi.

Tellimiste vastuvõtmine.

Igaks hooajaks

daamidele ja härradele

UUSIM AIS MUSTREIS

riidekaupu

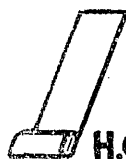
soovitab

Julius Rosing

S. Karja 11. Tel. 445-84

KÕIKI HOOAJA KODU-
JA VÄLISMAA RIIDE-
KAUPU SUURES
VALIKUS

SOOVITAB

H. GUTKIN

INGLIS MAGASIN

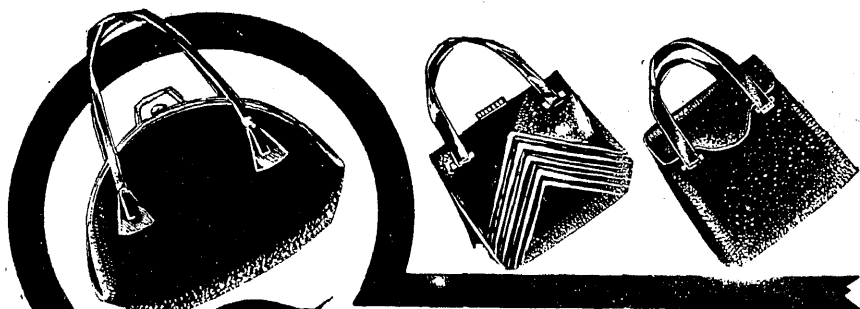
TALLINN, VIRU A
POSTKAST 272 - TEL. 436-46

SOOME RIIDEKAUPLUS

J. Laane - A. Mutt

Soovitab omast rikkalikust valikust igasugust kodu- ja välismaa uudisriiet, nagu: palitu-, mantli- ja ülikonna-riided. Moodsad siid ja villased kleidiriided. Kardinad, vaibad, tekid, pesuriie j. n. e.

Estonia teatrimajas Nr. 13.

J. Tallikas

Tööstuse kauplus Uue tänava alul

Vana Viru 5. Tel. 447-94

Paul Maivel

Helmut Vaag

RIIDEKAUPLUS

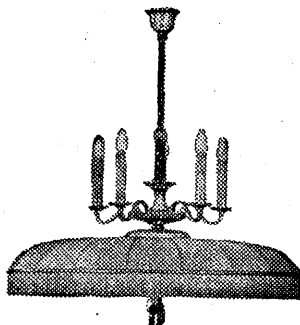
B. VOLGA
&
H. PALM

TALLINNAS
VALLI 8

ümbarnimetatud

PÄRNU MNT. 4

Suurim valik odavate hindadega
siidi-, villaseid-, puuvillaseid
ja mööbliriideid.

ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN, RAEKOJA PL. 4,
KODUKESKJAAM 428-15

KULUDE KOKKUHOID
ON TEIL KINDLUSTA-
TUD KUI KANNATE

o
ü „PÕHJALA“

KALOSSE JA BOTIKUID

ATELJEE
ED. TASKA

TALLINN, KUNSTIHOONE

TEL. 443-58

Algpärased kaunistatud nahatööd ja kunstköited
– sündsamad esemed kingituseks ja mälestuseks.

F o t o

Parikas
TALLINN

meisterfotograafid.

Kuninga 1

Avatud ärip. kella 9–5, pühap. kella 11–2.

A-S. Esimene Eesti Põlevkivitööstus

endine

RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

SUURIM PÕLEVKIVI- JA ÕLITÖÖSTUS EESTIS

JUHATUS JA MÜUGIBÜROO:

Tallinn, Valli 4-3.

Telegrammi aadress: „Peapõlevkivi“

Telefonid: 450-85,

474-76

ja

450-62

KAEVANDUSED, ÕLI- JA BENSINIIVABRIKUD:

Kohtla - Järvel ja Kukrusel.

ÕLILADU:

Tallinna sadamas, telefon 309-07.

BENSINIIVABRIKUD:

Tallinnas, Kohtla-Järvel.

Põlevkivi kütteks; toorõli; kütteõli; bensiin, mootorpetrooleum; mootornafta; diiselnaftha; rasked õlid; Bituumen (Estobitumen) ja asfalt-emulsioon teede tegemiseks, katusepabivabrikutele ja isolatsioonitöödeks; maanteeõli teede tolmu sidumiseks; immutusained „Fenolaat“, „Estokarbolineum“ ja immutusõlid puu konserveerimiseks; viljapuu-karbolineum viljapuude puitsimiseks; putukamürk „Puttox“; katuselakk (katusetõrv); raualakk (asfalt-lakk) ja asfalt-mastiks.

TOIMETAB KÕIKI
PANGA
OPERATSIOONE

OSTAB JA MÜÜB
VÄLISRAHA JA IGA-
SUGUSEID KINDLA-
PROTSENDILISI
VÄÄRTPABEREID

Ü.K. Eesti Rahvapank

TALLINN, S. KARJA Nr. 19
TELEFON 425-55

KÖRVER

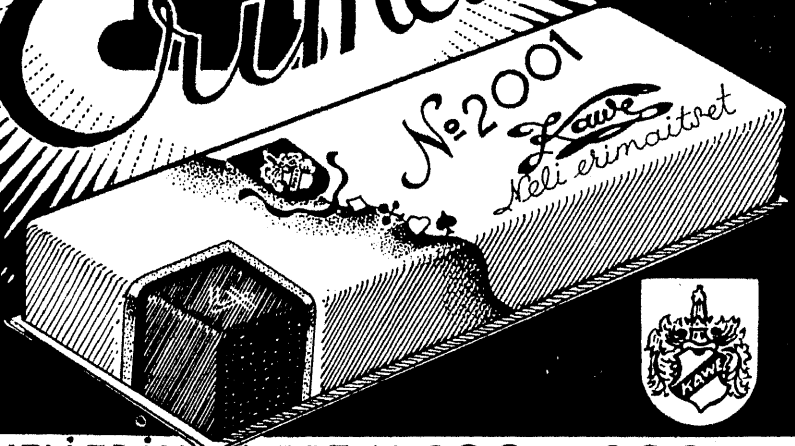
Kawe

UUDIS

N° 2001
1. MINJON

2. ERITI
MÖRU
3. VANILL
4. KOORE

4 erimaitset

•KAWE•NELI ERIMAITSET N^o2001 JA 2002